

دوره یازدهم - سال اول

تاریخ چاپ ۱۴۰۰/۱/۲۸

شماره چاپ ۵۵۲

شماره سابقه چاپ ۵۹

شماره ثبت ۵۸

گزارش یک‌شوری

تاریخ ۱۴۰۰/۱/۲۵

گزارش کمیسیون اقتصادی به مجلس شورای اسلامی

طرح بانکداری جمهوری اسلامی ایران که جهت بررسی به کمیسیون اقتصادی به عنوان اصلی ارجاع شده بود، در جلسه روز سه‌شنبه مورخ ۱۳۹۹/۱۱/۱۹ با حضور مسئولان دستگاههای اجرائی ذی‌ربط، دیوان محاسبات و کارشناسان مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با اصلاحاتی در عنوان و متن به شرح زیر به تصویب رسید.

اینک گزارش آن در اجرای ماده (۱۴۳) قانون آیین‌نامه داخلی تقدیم مجلس شورای اسلامی می‌شود.

رئیس کمیسیون اقتصادی

محمدرضا پورابراهیمی

معاونت قوانین

طرح مسؤولیت، اهداف، ساختار و وظایف بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

فصل اول: کلیات

ماده ۱- اصطلاحات به کار رفته در این قانون دارای معانی مشروح زیر است:

- الف- بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
- ب- هیأت عالی: هیأت عالی بانک مرکزی.
- پ- رئیس کل: رئیس کل بانک مرکزی.
- ت- شورای فقهی: شورای فقهی بانک مرکزی.
- ث- عملیات بانکی: دریافت سپرده از اشخاص حقیقی و حقوقی به منظور اعطای تسهیلات یا ایجاد اعتبار.
- ج- خدمات بانکی: مجموعه اقداماتی غیر از عملیات بانکی، نظیر صدور ضمانت نامه و گشایش اعتبار اسنادی که مؤسسه اعتباری می تواند در چهارچوب دستورالعمل اعلامی بانک مرکزی به مشتریان ارائه و در قبال آن کارمزد دریافت کند.
- چ- مؤسسه اعتباری: منظور شخص حقوقی است که با مجوز بانک مرکزی یا به موجب قانون تأسیس شده و تحت عنوان «بانک» یا «مؤسسه اعتباری» به انجام عملیات بانکی و ارائه تمام یا بخشی از خدمات بانکی مبادرت می نماید. مؤسسه اعتباری می تواند مشتمل بر انواع مختلفی از جمله تجاری، تخصصی، توسعه ای، مشارکتی، جامع و یا قرض الحسنه باشد و به صورت حقیقی یا مجازی، و در سطوح بین المللی، ملی یا منطقه ای فعالیت کند.
- ح- اشخاص تحت نظارت: منظور کلیه مؤسسات اعتباری، صندوق های قرض الحسنه، تعاونی های اعتبار، شرکتهای واسپاری (لیزینگ)، صرافی ها، شرکتهای مدیریت دارایی های مؤسسات اعتباری، شرکتهای اعتبارسنجی ارائه دهنده خدمات به مؤسسات اعتباری، مؤسسات تضمین تعهدات و سایر اشخاصی است که حسب تشخیص بانک مرکزی، به انجام عملیات یا ارائه خدمات بانکی، ارائه ابزارهای پرداخت و سایر فعالیت های مرتبط اشتغال دارند. مرجع تشخیص مصادیق «عملیات بانکی»، «خدمات بانکی» و «ابزارهای پرداخت»، بانک مرکزی است.
- خ- اشخاص مرتبط: منظور اشخاص حقیقی یا حقوقی است که به نحوی از انحاء، نظیر داشتن رابطه خویشاوندی، مالکیتی یا مدیریتی بتوانند به طور مستقیم یا غیرمستقیم بر تصمیم گیری های «اشخاص تحت نظارت» اعمال نفوذ نمایند. تشخیص مصادیق «اشخاص مرتبط» با بانک مرکزی است.
- د- گزیر: مجموعه اقداماتی است که بانک مرکزی به منظور صیانت از منافع عموم و حفظ ثبات مالی در خصوص مؤسسات اعتباری که با مشکل نقدینگی مواجه شده یا در معرض ورشکستگی قرار گرفته اند، در چهارچوب قانون به موقع اجراء می گذارد. هدف از اجرای عملیات گزیر، به حداقل رساندن هزینه های مالی و اجتماعی ورشکستگی مؤسسات اعتباری است.

ماده ۲- اهداف این قانون عبارت است از:

- الف- کمک به تحقق اهداف و احکام اقتصادی مندرج در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به‌ویژه بند (۵) اصل چهل و سوم و بندهای (۱) و (۹) سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی؛
- ب- ارتقای استقلال، اقتدار، کارآمدی و پاسخگویی بانک مرکزی؛
- پ- ارتقای سلامت، اثربخشی و پاسخگویی شبکه بانکی؛
- ت- مدیریت ایجاد اعتبار و تنظیم جریان نقدینگی؛
- ث- هدایت تسهیلات و اعتبارات در جهت توسعه زیرساخت‌ها و صنایع اساسی کشور و تأمین مالی سالم و پایدار واحدهای اقتصادی و خانوارها.

فصل دوم: مسئولیت، اهداف، وظایف و اختیارات بانک مرکزی

ماده ۳-

- الف- مسئولیت استقرار بانکداری سازگار با شرع مقدس اسلام و برقراری مناسبات عادلانه در بخش پولی و بانکی اقتصاد کشور در چهارچوب قانون، برعهده بانک مرکزی است.
- ب- بانک مرکزی باید اهداف زیر را محقق کند:
- ۱- ثبات سطح عمومی قیمت‌ها و کنترل تورم؛
 - ۲- ثبات و سلامت شبکه بانکی؛
 - ۳- حمایت از رشد اقتصادی و اشتغال.
 - ۴- حفظ ارزش واقعی پول ملی.

ماده ۴- وظایف و اختیارات بانک مرکزی به شرح زیر است. شرایط و حدود وظایف و اختیارات، در مواردی که حکم قانونی خاص وجود نداشته باشد، توسط هیأت عالی تعیین می‌شود.

الف- وظایف بانک مرکزی:

- ۱- تعیین و اجرای سیاست‌های پولی و ارزی؛
- ۲- وضع مقررات و نظارت بر «اشخاص تحت نظارت»؛
- ۳- نگهداری و مدیریت ذخایر بین‌المللی کشور؛
- ۴- تولید و انتشار پول ملی کشور؛
- ۵- نگهداری جواهرات ملی؛
- ۶- ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها، سیاست‌گذاری و تنظیم‌گری نظام پرداخت کشور؛
- ۷- ایفای نقش به‌عنوان بانکدار دولت و مؤسسات اعتباری؛
- ۸- ایجاد بسترهای لازم برای تشکیل پایگاه(های) داده جامع و متمرکز عملیات بانکی، خدمات و تراکنش‌های «اشخاص تحت نظارت»؛

۹- وضع مقررات ارزی و نظارت بر اجرای آن؛

۱۰- ایجاد بسترهای لازم حقوقی و اطلاعاتی برای فعالیتهای شرکتی اعتبارسنجی، مؤسسات تضمین تعهدات و سایر نهادهای مکمل صنعت بانکداری؛

۱۱- ایجاد زیرساختهای حقوقی و فنی لازم برای انعقاد پیمانههای پولی دو یا چندجانبه با سایر کشورها؛

۱۲- نظارت بر صادرات و واردات طلا و معاملات طلای شمش و مسکوک؛

۱۳- ایجاد زمینهها و نهادهای لازم برای تأمین مالی خرد فراگیر از طریق حمایت از صندوقهای قرض الحسنه مردمی، ترویج سنت قرض الحسنه، وقف و حبس پول و سایر شیوههای تأمین مالی خرد؛

۱۴- برنامه ریزی و تمهید مقدمات لازم برای تحقق عدالت در دسترسی عموم خانوارها و بنگاهها به تسهیلات و خدمات بانکی؛

۱۵- نظارت بر تولید و خرید و فروش انواع رمزارز؛

۱۶- پایش وضعیت اقتصاد کشور و ارائه گزارشهای دوره‌ای در خصوص متغیرهای اقتصاد کلان، صورتهای مالی و عملکرد «اشخاص تحت نظارت» به عموم مردم و نهادهای مرتبط؛

۱۷- سایر اموری که به تشخیص هیأت عالی برای تحقق اهداف بانک مرکزی مورد نیاز است.

ب- اختیارات بانک مرکزی:

۱- به کارگیری انواع ابزارهای سیاست گذاری پولی و ارزی؛

۲- به کارگیری انواع ابزارهای نظارتی؛

۳- انجام معاملات ارزی به منظور مدیریت بازار ارز و ذخایر بین المللی کشور؛

۴- مشارکت و عضویت در نهادهای بین المللی؛

۵- ارائه خدمات بانکی به بانکهای مرکزی خارجی و یا نهادهای پولی و سازمانهای بین المللی؛

۶- انجام عملیات بانکی با مؤسسات اعتباری داخلی و خارجی؛

۷- همکاری با بانکهای مرکزی و مقامات نظارت بانکی سایر کشورها؛

۸- دریافت کارمزد در برابر ارائه خدمت به متقاضیان؛

۹- انتشار اسکناس و مسکوک، انواع پول الکترونیکی و رمز پول ملی؛

۱۰- استفاده از روشهای نوین تنظیم گری از جمله «محیط کنترل شده نظارت» (رگولاتوری سندباکس) برای فناوریهای نوین مالی (فین تکها)؛

۱۱- ایجاد و اداره مؤسسات آموزشی و پژوهشی مرتبط با وظایف بانک مرکزی و نظام بانکی در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط.

تبصره ۱- مشارکت حقوقی بانک مرکزی و شرکتهای تابعه آن با «اشخاص تحت نظارت» و «اشخاص مرتبط با آنها در امور حاکمیتی که مشمول نظارت بانک مرکزی می باشد، ممنوع است. تشخیص مصادیق برعهده هیأت عالی است. بانک مرکزی مشمول قانون برگزاری مناقصات می باشد.

تبصره ۲- عملیات بانک مرکزی و تعاملات آن با اشخاص داخلی و خارجی نباید مغایر با احکام شرع باشد. مرجع تشخیص مغایرت، شورای فقهی است.

فصل سوم: ساختار بانک مرکزی

ماده ۵- ارکان بانک مرکزی عبارت است از:

الف- هیأت عالی؛

ب- رئیس کل؛

پ- هیأت نظار.

مبحث اول: هیأت عالی

ماده ۶- هیأت عالی، بالاترین مرجع سیاست‌گذاری، تصویب مقررات و نظارت بر عملکرد و حسن اجرای قوانین و مقررات در بانک مرکزی است. هیأت عالی مرکب از شش عضو غیراجرائی و سه عضو اجرائی، به شرح زیر است:

الف- اعضای غیراجرائی:

اعضای غیراجرائی هیأت عالی به ترتیب زیر انتخاب می‌شوند:

۱- سه نفر اقتصاددان متخصص در حوزه سیاست‌گذاری پولی و اقتصاد کلان، با انتخاب و حکم رئیس جمهور؛

۲- سه نفر متخصص در حوزه بانکداری و حقوق بانکی، با انتخاب و حکم رئیس جمهور.

ب- اعضای اجرائی:

اعضای اجرائی هیأت عالی عبارتند از:

۱- رئیس کل به عنوان رئیس هیأت عالی؛

۲- معاون سیاست‌گذاری پولی بانک مرکزی؛

۳- معاون نظارتی بانک مرکزی.

قائم مقام رئیس کل بدون حق رأی در جلسات هیأت عالی شرکت می‌کند. در غیاب رئیس کل، اداره جلسات هیأت عالی با قائم مقام رئیس کل است و رأی او به منزله رأی رئیس کل می‌باشد.

رئیس کل توسط رئیس جمهور و پس از مشورت با اعضای غیراجرائی هیأت عالی تعیین و منصوب می‌شود. قائم مقام رئیس کل به پیشنهاد رئیس کل با تأیید و حکم رئیس جمهور منصوب می‌شود.

مبحث دوم: شرایط عمومی و اختصاصی هیأت عالی

ماده ۷-

الف- عضویت در هیأت عالی مستلزم برخورداری از شرایط عمومی زیر است:

۱- اعتقاد و التزام عملی به ولایت فقیه، نظام جمهوری اسلامی و قانون اساسی؛

۲- تابعیت جمهوری اسلامی ایران و نداشتن تابعیت مضاعف و پروانه اقامت دائم در کشور خارجی برای خود، همسر و فرزندان تحت تکفل؛

۳- نداشتن سوءپیشینه کیفری مؤثر؛

۴- عدم محکومیت قطعی انتظامی به مجازات‌های مذکور در بندهای «و»، «ی» و «ک» ماده (۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری (مصوب ۱۳۷۲/۹/۷).

ب- اعضای هیأت عالی باید دارای حداقل ده سال تجربه مفید در حوزه‌های اقتصادی، مالی یا بانکداری بوده و معتقد به بانکداری اسلامی و مسلط بر روش‌های اجرای آن باشند. علاوه بر این، رئیس کل باید دارای مدرک دکتری در یکی از رشته‌های علوم اقتصادی و یا مالی و سوابق برجسته در حوزه اقتصاد کلان باشد. اعضای هیأت عالی نباید در دو سال منتهی به آغاز مسئولیت در بانک مرکزی، با «اشخاص تحت نظارت» همکاری مدیریتی یا مشاوره‌ای داشته یا سهامدار مؤثر آنها بوده باشند. تشخیص موارد همکاری مدیریتی، مشاوره‌ای یا سهامداری مؤثر با هیأت نظار است.

مبحث سوم: دوره خدمت اعضای هیأت عالی

ماده ۸-

الف- اعضای غیراجرائی هیأت عالی برای یک دوره شش‌ساله منصوب می‌شوند و انتخاب مجدد آنها صرفاً برای یک دوره دیگر بلامانع است.

ب- در اولین دوره تشکیل هیأت عالی، در پایان سال‌های دوم و چهارم، یک نفر از اعضای موضوع جزء (۱) بند «الف» ماده (۶) این قانون و یک نفر از اعضای موضوع جزء (۲) ماده مذکور به‌قید قرعه از هیأت عالی خارج می‌شوند و اولین دوره آنها پایان می‌یابد. انتخاب مجدد اشخاصی که به قید قرعه از هیأت عالی خارج می‌شوند، بلامانع است.

پ- دوره تصدی رئیس کل پنج سال است. انتخاب رئیس کل برای یک دوره دیگر، بلامانع است.

مبحث چهارم: عزل و استعفای اعضای هیأت عالی

ماده ۹-

الف- عزل رئیس کل از طرق زیر امکان‌پذیر است:

۱- رئیس‌جمهور می‌تواند پس از مشورت با اعضای غیراجرائی هیأت عالی، رئیس کل را عزل کند. عزل رئیس کل باید مستند به قصور یا تقصیر رئیس کل در انجام وظایف یا اجرای مصوبات هیأت عالی باشد. اعضای غیراجرائی هیأت عالی موظفند نظر مشورتی خود را در موافقت یا مخالفت با عزل رئیس کل به‌همراه ادله و مستندات مربوط، کتباً به رئیس‌جمهور تقدیم نمایند. رئیس‌جمهور باید حداقل یک هفته قبل از صدور حکم عزل، دلایل و مستندات خود و نظرات مشورتی اعضای غیراجرائی هیأت عالی را کتباً به رئیس مجلس شورای اسلامی اعلام کند. نامه رئیس‌جمهور در اولین جلسه علنی مجلس شورای اسلامی قرائت و برای اطلاع عموم، منتشر می‌شود. صدور حکم عزل رئیس کل توسط رئیس‌جمهور، پس از انجام تشریفات مذکور در این بند، بلامانع است.

۲- در صورتی که حداقل دوسوم اعضای غیراجرائی هیأت عالی خواستار برکناری رئیس کل باشند، دلایل و مستندات خود را کتباً به رئیس جمهور تقدیم می کنند. در صورت موافقت رئیس جمهور، رئیس کل عزل می شود. تقاضای برکناری رئیس کل باید مستند به قصور یا تقصیر در انجام وظیفه یا عدم اجرای مصوبات هیأت عالی باشد. در صورتی که رئیس جمهور با پیشنهاد عزل رئیس کل مخالفت کند، باید دلایل مخالفت خود را ظرف مدت یک هفته کتباً به رئیس مجلس شورای اسلامی اعلام کند. نامه رئیس جمهور در این خصوص، در اولین جلسه علنی مجلس شورای اسلامی قرائت و برای اطلاع عموم، منتشر می شود.

ب- قائم مقام رئیس کل با پیشنهاد رئیس کل و تأیید رئیس جمهور عزل می شود.

پ- عزل معاون سیاست گذاری پولی و معاون نظارتی بانک مرکزی منوط به پیشنهاد رئیس کل و تأیید اکثریت اعضای غیراجرائی هیأت عالی است.

ت- عزل اعضای غیراجرائی هیأت عالی در چهارچوب سازوکار مذکور در تبصره (۳) ماده (۱۷) این قانون امکان پذیر است.

ث- در صورتی که هر یک از اعضای اجرائی یا غیراجرائی هیأت عالی به موجب حکم قطعی دادگاه، محکوم به محرومیت از حقوق اجتماعی شود، یا به علت بیماری یا کهولت سن قادر به انجام وظایف خود نباشد، یا بیش از ده روز کاری متوالی یا سی روز کاری غیرمتوالی در طول یک سال غیبت غیرموجه داشته باشد، از عضویت در هیأت عالی منعزل می گردد. تشخیص ناتوانی و غیرموجه بودن غیبت، با هیأت نظار است.

ج- عدم رعایت احکام مندرج در بندهای «ب» تا «ج»، «خ» و «د» ماده (۱۰) این قانون، موجب عزل از عضویت هیأت عالی می شود.

چ- پذیرش استعفای اعضای هیأت عالی، به جز موارد مذکور در بند (ح) این ماده با رئیس جمهور است.

ح- پذیرش استعفای معاون سیاست گذاری پولی و معاون نظارتی بانک مرکزی با هیأت عالی است.

خ- جایگزین عضو مستعفی، متوفی، منعزل یا معزول هیأت عالی، باید ظرف مدت یک ماه انتخاب شود.

د- فردی که جایگزین عضو غیراجرائی مستعفی، متوفی، منعزل یا معزول هیأت عالی می شود، دوره عضو قبلی را به اتمام می رساند و اگر اولین دوره حضور او در هیأت عالی باشد، انتخاب مجدد وی برای یک دوره دیگر بلامانع است.

مبحث پنجم: سایر مقررات مربوط به هیأت عالی

ماده ۱۰-

الف- اعضای هیأت عالی باید قبل از شروع به کار در اولین جلسه هیأت عالی سوگند یاد کنند. متن سوگندنامه اعضای هیأت عالی به شرح زیر است:

«من به عنوان عضو هیأت عالی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به خداوند بزرگ سوگند یاد می کنم که ضمن توجه مستمر به خطیر بودن وظیفه ای که برعهده من گذاشته شده است، در کلیه اظهارنظرها و تصمیم گیری های خود، مصالح ملت ایران، پیشرفت اقتصاد کشور، ترویج احکام نورانی اسلام در عرصه پول، بانک و مالیه اسلامی و گسترش اخلاق و معنویت در

تعاملات اقتصادی جامعه را در چهارچوب قانون اساسی مدنظر قرار دهم. منافع شخصی و فشارهای خارج از چهارچوب قانون، به هیچ وجه مرا از انجام وظایفی که شرعاً و قانوناً برعهده دارم، باز نخواهد داشت.»

ب- اعضای هیأت عالی نمی توانند شغل یا سمت موظف یا غیرموظف اعم از سمت مدیریتی، کارشناسی یا مشاورهای در بخش دولتی یا غیردولتی داشته باشند. این ممنوعیت شامل فعالیت آموزشی اعضای غیراجرایی در دانشگاهها یا مراکز آموزشی غیروابسته به «اشخاص تحت نظارت»، در صورتی که به تشخیص هیأت نظار، خللی به انجام وظایف در هیأت عالی وارد نسازد، نمی شود.

پ- اعضای هیأت عالی و همسر و فرزندان تحت تکفل آنها نباید سهامدار، عضو هیأت مدیره، هیأت عامل یا مشاور «اشخاص تحت نظارت» باشند.

ت- در صورتی که والدین، پدربزرگ، مادربزرگ، فرزندان غیرتحت تکفل، همسر فرزندان، برادر یا خواهر عضو هیأت عالی، ارتباط مؤثر سهامداری، مشاوره ای یا مدیریتی با یکی از «اشخاص تحت نظارت» داشته باشند، عضو مزبور موظف است ضمن اعلام موضوع به رئیس هیأت نظار، از شرکت در جلسات و رأی گیری های مرتبط با آن «شخص تحت نظارت» خودداری کند. تشخیص ارتباط مؤثر با هیأت نظار است.

ث- اعضای هیأت عالی باید در ابتدا و انتهای دوره عضویت در هیأت عالی، «کاربرگ تعارض منافع» را تکمیل و به رئیس هیأت نظار تحویل نمایند. رئیس هیأت نظار موظف است «کاربرگهای تکمیل شده مذکور» را برای رؤسای سه قوه ارسال نموده و در پایگاه اطلاع رسانی بانک مرکزی منتشر نماید.

تبصره- «کاربرگ تعارض منافع»، مشتمل بر فهرست دارایی های فرد موردنظر، همسر و فرزندان تحت تکفل وی و نیز فعالیت های اقتصادی، مالی، تجاری و مشاغل تمام وقت یا پاره وقت آنها طی پنج سال منتهی به تصدی مسئولیت در بانک مرکزی است.

ج- اعضای هیأت عالی مشمول قانون منع مداخله وزرا و نمایندگان مجلسین و کارمندان در معاملات دولتی و کشوری مصوب ۱۳۳۷/۱۰/۲۲ هستند و علاوه بر آن نمی توانند از بخش دولتی، عمومی غیردولتی، خصوصی و تعاونی خارج از بانک مرکزی (غیر از موارد استثناء شده در بند «ب» این ماده) هیچ گونه دریافتی داشته باشند و در صورتی که مأمور به خدمت در هیأت عالی باشند، در طول دوره مأموریت با رعایت قوانین و مقررات مربوط، صرفاً میتوانند از یک محل حقوق دریافت کنند.

چ- اعضای هیأت عالی مشمول قانون رسیدگی به دارایی مقامات، مسؤولان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۴/۸/۹ می باشند.

ح- حقوق و مزایای اعضای هیأت عالی مطابق حقوق و مزایای مقامات موضوع بند (ج) ماده (۷۱) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ تعیین می گردد.

خ- انجام کار دائم یا موقت برای «اشخاص تحت نظارت» یا ارائه هرگونه خدمات مشاوره ای به آنها، توسط اعضای هیأت عالی پس از پایان دوره عضویت آنها، به مدت سه سال ممنوع است. در صورتی که عضو هیأت عالی که دوره خدمت او به پایان رسیده است از محل دیگری حقوق دریافت ننماید، حقوق وی در مدت سه سال ممنوعیت مذکور کماکان توسط بانک مرکزی پرداخت می شود.

د- اعضای هیأت عالی نباید عضو احزاب سیاسی باشند.

تبصره- در صورت احراز تخلف اعضای هیأت عالی در عمل به احکام مذکور در بندهای «ب» تا «ج»، «خ» و «د» این ماده، به تشخیص هیأت نظار، عضو متخلف به پرداخت دو برابر حقوق و مزایای دریافتی از زمان وقوع تخلف محکوم می‌شود.

مبحث ششم: وظایف و اختیارات هیأت عالی

ماده ۱۱- هیأت عالی مسئولیت انحصاری اجرای امور زیر را در چهارچوب قانون برعهده دارد:

۱- تعیین سیاست‌های پولی و ارزی؛

۲- اتخاذ تدابیر کلان برای مدیریت نقدینگی و هدایت تسهیلات و اعتبارات بانکی در جهت تحقق هدف مذکور در جزء (۳) بند «ب» ماده (۳) این قانون؛

۳- تصویب راهبردها و اصول کلی نظارت بر «اشخاص تحت نظارت»؛

۴- تصویب سیاست‌های مربوط به پیشگیری از مخاطرات فراگیر در نظام بانکی؛

۵- تصویب مقررات عملیات بازار باز؛

۶- تصویب مقررات ناظر بر بازار بین بانکی؛

۷- سیاست‌گذاری در مورد گزارش‌های دوره‌ای که تهیه و انتشار آنها به موجب قانون بر عهده بانک مرکزی قرار داده شده است؛

۸- تصویب صورتهای مالی بانک مرکزی، تصمیم‌گیری درخصوص انتقال سود به حسابهای اندوخته و تصویب افزایش سرمایه بانک مرکزی؛

۹- تصویب بودجه و تفریغ بودجه سالانه بانک مرکزی؛

۱۰- تصویب دستورالعمل ناظر بر میزان، ترکیب و کیفیت نگهداری ذخایر بین‌المللی در اختیار بانک مرکزی؛

۱۱- ارائه مشاوره و توصیه‌های سیاستی به رئیس‌جمهور و مجلس شورای اسلامی در خصوص طرح‌ها و لوایح مرتبط با اهداف و وظایف بانک مرکزی، قبل از تصویب آنها؛

۱۲- اجازه تأسیس و تعطیلی شعب و نمایندگی‌ها و مؤسسات و سازمانهای تابعه بانک مرکزی؛

۱۳- تصویب ساختار، حکمرانی داخلی و مقررات اداری، استخدامی و مالی بانک مرکزی و دستورالعمل‌های اجرایی مورد نیاز، در چهارچوب قوانین مربوط؛

۱۴- ارائه پیشنهاد در خصوص استانداردهای حسابداری، حسابرسی و گزارشگری مالی «اشخاص تحت نظارت» به سازمان حسابرسی؛

۱۵- سیاست‌گذاری و اتخاذ تصمیم در خصوص انعقاد پیمانه‌های پولی دو یا چند جانبه با کشورهای دیگر؛

۱۶- اتخاذ تصمیم در خصوص تعیین سرپرست، گزیر، انحلال، ورشکستگی و تصفیه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی؛

۱۷- اتخاذ تصمیم در خصوص اعطای اعتبار به صندوق ضمانت سپرده‌ها در شرایط اضطراری با درخواست هیأت مدیره صندوق ضمانت سپرده‌ها و تأیید رئیس کل؛

- ۱۸- تصویب ضوابط مربوط به نحوه نگهداری و نمایش جواهرات ملی؛
- ۱۹- تصویب مقررات مربوط به صادرات و واردات طلا، ضرب مسکوکات و معاملات شمش و مسکوک طلا؛
- ۲۰- اتخاذ تصمیم در خصوص انتشار انواع اسکناس و مسکوک رایج و سایر انواع پول ملی، طراحی قطعات جدید اسکناس و مسکوک و خارج کردن اسکناس‌ها و مسکوکات قدیمی از گردش؛
- ۲۱- نظارت بر نحوه مدیریت بانک مرکزی و بررسی مداوم عملکرد آن در راستای حصول اطمینان از دستیابی به اهداف تعیین شده؛
- تبصره- در صورتی که اجرای این وظیفه، مستلزم رأی‌گیری باشد، اعضای اجرائی هیأت‌عالی حق رأی نخواهند داشت.
- ۲۲- تصویب مقررات نگهداری حسابها و نحوه ارائه گزارش‌های مالی در بانک مرکزی در چهارچوب این قانون و با رعایت قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات؛
- ۲۳- تدوین راهبردها و ضوابط کلی حاکم بر فناوری‌های نوین مالی در حوزه ابزارهای پرداخت و پولهای رمزپایه؛
- ۲۴- تصمیم‌گیری در مورد سقف نرخ سود سپرده‌های سرمایه‌گذاری، سقف نرخ سود تسهیلات مبتنی بر عقود با بازدهی معین، سقف نرخ کارمزد تسهیلات قرض‌الحسنه و سقف نرخ کارمزد انواع خدمات بانکی در صورت ضرورت؛
- ۲۵- سیاست‌گذاری برای ارتقای سطح دسترسی خانوارها و بنگاه‌ها به تسهیلات و سایر خدمات مالی و ترویج تامین مالی خرد؛
- ۲۶- سیاست‌گذاری در مورد ایجاد زمینه‌ها و نهادهای لازم به منظور ترویج سنت قرض‌الحسنه و توسعه صندوق‌های قرض‌الحسنه مردمی در کشور؛
- ۲۷- تصمیم‌گیری در خصوص صدور، تعلیق، تمدید و لغو مجوز مؤسسات اعتباری؛
- ۲۸- تصویب گزارش‌های دوره‌ای رئیس کل قبل از ارائه به مجلس شورای اسلامی؛
- ۲۹- تصویب دستورالعمل نحوه اداره جلسات هیأت‌عالی؛
- ۳۰- تصویب کلیه مقررات و دستورالعمل‌های لازم به منظور اجرای این قانون که مرجع دیگری برای تصویب آنها پیش‌بینی نشده است.
- ماده ۱۲-** هیأت‌عالی موظف است کارگروه‌های تطبیق، حسابرسی و کنترل داخلی، مدیریت خطر (ریسک) و سایر کارگروه‌های مورد نیاز حاکمیت شرکتی را ایجاد نماید. ترکیب اعضاء و شرح وظایف کارگروه‌های مزبور توسط هیأت‌عالی تعیین می‌شود. رئیس کل موظف است واحدهای متناظر با هریک از کارگروه‌های حاکمیت شرکتی را در ساختار اداری بانک مرکزی ایجاد کند. اعضای اجرائی هیأت‌عالی عضو کارگروه‌های موضوع این ماده نیستند و فقط برای پاسخگویی و ارائه گزارش در جلسات کارگروه‌ها حضور می‌یابند.

مبحث هفتم: جلسات هیأت‌عالی

ماده ۱۳-

الف- ریاست جلسات هیأت‌عالی با رئیس کل و در غیاب وی با قائم مقام رئیس کل است. تصمیمات هیأت‌عالی با رأی

اکثریت اعضای حاضر در جلسه اتخاذ می‌گردد. جلسات هیأت عالی با حضور حداقل شش نفر از اعضای دارای حق رأی، رسمیت می‌یابد. حضور حداقل چهار عضو غیراجرائی و رئیس کل یا قائم مقام وی برای رسمیت یافتن جلسات هیأت عالی الزامی است.

ب- جلسات هیأت عالی حداقل دو بار در ماه تشکیل می‌شود. جلسات فوق‌العاده هیأت عالی به درخواست رئیس کل یا حداقل دو عضو دیگر هیأت عالی تشکیل می‌شود.

پ- معاونان بانک مرکزی که عضو هیأت عالی نیستند و سایر اشخاص ذی‌ربط با موضوع جلسه، به تشخیص رئیس کل می‌توانند بدون حق رأی و با رعایت ماده (۱۵) این قانون، در جلسات هیأت عالی شرکت نمایند.

ت- دو نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به انتخاب مجلس، یک نفر از بین اعضای کمیسیون اقتصادی و یک نفر از اعضای کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات، و یک نفر با معرفی رئیس قوه قضائیه به عنوان ناظر در جلسات هیأت عالی شرکت می‌کنند. این افراد، مشمول قواعد مدیریت تعارض منافع مندرج در ماده (۷۲) این قانون بوده و ملزم به رعایت مفاد ماده (۱۵) این قانون هستند.

مبحث هشتم: شفافیت و پاسخگویی هیأت عالی

ماده ۱۴-

الف- اصل در مذاکرات و مصوبات هیأت عالی، غیرمحرمانه بودن و انتشار عمومی آنهاست. آرای اعضای هیأت عالی به تفکیک اسامی موافقین و مخالفین در صورت جلسه درج می‌گردد. بانک مرکزی موظف است مذاکرات و مصوبات هیأت عالی را از طریق پایگاه اطلاع رسانی بانک مرکزی منتشر کند.

تبصره ۱- موارد زیر از انتشار عمومی مستثنی هستند:

۱- موضوعات مؤثر بر امنیت ملی و اسرار حاکمیتی؛

۲- اطلاعاتی که افشای آنها مصداق نقض حریم خصوصی یا اسرار تجاری اشخاص حقیقی یا حقوقی باشد؛

۳- مذاکرات و تصمیمات ناظر به سیاست پولی که انتشار آنها قبل از نهایی شدن می‌تواند مورد سوء استفاده قرار بگیرد؛

۴- مصوبات و مذاکرات ناظر به بندهای (۱۶) و (۱۷) ماده (۱۱) این قانون تا سقف پنج سال.

تبصره ۲- دستورالعمل نحوه انتشار مذاکرات و مصوبات هیأت عالی و شرایط و زمان‌بندی خروج مصوبات محرمانه از قید محرمانگی، به پیشنهاد رئیس کل به تصویب هیأت نظر رسیده و بر روی پایگاه اطلاع‌رسانی بانک مرکزی قرار می‌گیرد. تشخیص موارد غیرقابل انتشار در چهارچوب دستورالعمل مذکور با رئیس کل است.

ب- رئیس کل موظف است در اولین جلسه علنی اردیبهشت‌ماه و آبان‌ماه مجلس شورای اسلامی حضور یابد و گزارش عملکرد و برنامه‌های بانک مرکزی، مشتمل بر سیاست‌های پولی، ارزی و اعتباری؛ نظارت بانکی؛ تحولات اقتصادی؛ دلایل انحراف احتمالی نرخ تورم و سایر متغیرهای هدف از پیش‌بینی‌های ارائه‌شده در گزارش قبلی رئیس کل؛ عملکرد بانک مرکزی و شبکه بانکی کشور در حمایت از تولید، اشتغال و رشد اقتصادی و وضعیت سلامت و ثبات نظام بانکی را که به تصویب هیأت عالی رسیده است، به نمایندگان مجلس شورای اسلامی ارائه دهد. گزارش مکتوب رئیس کل باید حداقل قبل از دو روز

کاری در اختیار نمایندگان قرار گیرد و بخش‌های غیرمحرمانه آن برای اطلاع عموم منتشر گردد. همچنین، رئیس کل و معاونان وی، موظفند حسب درخواست نمایندگان و برای پاسخگویی به سؤالات آنان، در کمیسیون‌های مجلس شورای اسلامی حضور یابند.

پ- کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی از جمله شرکتهای دولتی مستلزم ذکر نام و نهادهای عمومی غیردولتی، قوه قضائیه، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و نیروی انتظامی در اجرای این قانون، حسب درخواست بانک مرکزی مکلف به همکاری با آن بانک هستند. دستگاههای یادشده و کلیه «اشخاص تحت نظارت» موظفند با رعایت «قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی» - مصوب ۱۳۸۸/۱۰/۱۶ اطلاعاتی را که به تشخیص هیأت عالی برای انجام وظایف بانک مرکزی و تهیه گزارش‌های رئیس کل به مجلس شورای اسلامی لازم است، در اختیار بانک مرکزی قرار دهند. مستنکف، به انفصال از خدمت حداقل به مدت یک‌سال محکوم می‌شود. چنانچه مستنکف، از «اشخاص تحت نظارت» باشد، هریک از اعضای هیأت‌مدیره و هیأت عامل که قصور یا تقصیر آنها در ارتکاب جرم مزبور محرز شده باشد، از مسؤولیت عزل و به تحمل حداکثر یک سال حبس محکوم می‌شوند.

ماده ۱۵- اعضای هیأت عالی و شوراهای تخصصی ذیل آن، شورای فقهی، هیأت نظار، هیأت‌های انتظامی، کارکنان و کارگزاران بانک مرکزی و سایر اشخاص مطلع نباید اطلاعات محرمانه دولت، بانک مرکزی و «اشخاص تحت نظارت» را جز به‌موجب قانون یا حکم دادگاه، افشا کنند. عدم رعایت ضوابط محرمانگی، جرم تلقی شده، مرتکب به تمام یا بخشی از مجازات‌های درجه پنج ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی محکوم می‌شود.

مبحث نهم: رئیس کل

ماده ۱۶- رئیس کل، قائم مقام رئیس کل و معاونین وی هیأت عامل بانک مرکزی را تشکیل می‌دهند. رئیس کل بالاترین مقام اجرایی بانک مرکزی است که مسؤولیت اداره بانک مرکزی و اجرای این قانون و مقررات مربوط به آن را برعهده دارد. رئیس کل عهده‌دار کلیه امور بانک مرکزی، به استثنای وظایفی که به موجب این قانون به عهده دیگران گذارده شده است، می‌باشد و در قبال اقدامات بانک مرکزی پاسخگوست. رئیس کل علاوه بر سایر وظایف مندرج در این قانون، عهده‌دار مسؤولیت‌های زیر است:

۱- اداره کلیه امور اجرایی بانک مرکزی؛

۲- عزل و نصب معاونان و مدیران بانک مرکزی با رعایت بند «پ» ماده (۹) این قانون؛

۳- اجرای مصوبات هیأت عالی؛

۴- نمایندگی بانک مرکزی در کلیه مراجع رسمی داخلی و خارجی؛

۵- طرح دعوی در مراجع رسمی داخلی و خارجی، به‌جز مواردی که به‌موجب این قانون برعهده معاون نظارتی بانک مرکزی گذاشته می‌شود؛

۶- سخنگویی بانک مرکزی و هیأت عالی؛

۷- امضای قرارداد و توافقنامه به نمایندگی از بانک مرکزی؛

۸- طراحی ساختار و حکمرانی داخلی بانک مرکزی؛

۹- تهیه صورت‌های مالی بانک مرکزی؛

۱۰- ارائه پیشنهاد افزایش سرمایه بانک مرکزی به هیأت عالی؛

۱۱- تنظیم بودجه و تفریغ بودجه سالانه بانک مرکزی؛

۱۲- سایر وظایف محوله از سوی هیأت عالی.

تبصره ۱- رئیس کل می‌تواند حق امضاء و یا بخشی از وظایف اجرایی خود را به قائم مقام، معاونان و مدیران و کارکنان بانک مرکزی تفویض کند.

تبصره ۲- اختیارات قائم مقام رئیس کل به‌جز مواردی که در این قانون تصریح شده است، از طرف رئیس کل تعیین می‌شود و در صورت غیبت، استعفا، معذوریت یا فوت رئیس کل، تا زمان تعیین جایگزین، قائم مقام دارای کلیه اختیارات و وظایف رئیس کل می‌باشد.

تبصره ۳- معاونان، مدیران و کارکنان مؤثر بانک مرکزی، نباید در دو سال متتبی به آغاز مسئولیت در بانک مرکزی، با «اشخاص تحت نظارت» غیردولتی ارتباط سهامداری یا مدیریتی داشته باشند. تشخیص موارد با هیأت نظار است.

مبحث دهم: هیأت نظار

ماده ۱۷- به‌منظور نظارت بر عملکرد هیأت عالی و بانک مرکزی و حصول اطمینان از رعایت قوانین و مقررات لازم‌الاتباع، هیأت نظار به‌شرح زیر تشکیل می‌شود:

الف- هیأت نظار، متشکل از سه عضو است که از میان افراد متخصص در امور اقتصادی و بانکی با داشتن حداقل ده سال سابقه کاری مفید، توسط رؤسای قوای سه‌گانه (هرکدام یک نفر) برای مدت دو سال انتخاب می‌شوند. رئیس هیأت از میان اعضاء توسط رئیس جمهور انتخاب می‌شود. عزل اعضای هیأت نظار قبل از اتمام دوره دو ساله، مگر به‌واسطه ارتکاب جرائم کیفری و صدور حکم قطعی دادگاه، ممنوع است. عضویت افراد در هیأت نظار به‌صورت تمام وقت می‌باشد و انتخاب مجدد آنان بلامانع است. اعضای هیأت نظار مشمول احکام مذکور در بندهای «ب» تا «ج»، «خ» و «د» ماده (۱۰) این قانون هستند.

ب- وظایف هیأت نظار عبارت است از:

۱- نظارت بر عملکرد هیأت عالی از لحاظ انطباق با قانون؛

۲- نظارت بر عملکرد رئیس کل و هیأت عامل بانک مرکزی از حیث انطباق با قانون و مصوبات هیأت عالی؛

۳- تأیید صورت‌های مالی بانک مرکزی.

تبصره ۱- سازمان حسابرسی به‌عنوان حسابرس بانک مرکزی تعیین می‌شود.

تبصره ۲- رئیس هیأت نظار موظف است صورت‌های مالی حسابرسی‌شده بانک مرکزی و گزارش‌های مربوط به اجزای (۱) و (۲) این بند را پس از تأیید هیأت نظار برای رؤسای سه قوه، وزیر امور اقتصادی و دارایی و رئیس کل بانک مرکزی ارسال کند.

تبصره ۳- در صورتی که هریک از اعضای غیراجرایی هیأت عالی در انجام وظایف قانونی خود تقصیر کند و این موضوع

مورد تأیید حداقل دو عضو از اعضای هیأت نظار باشد، رئیس هیأت نظار موظف است موارد موردنظر اعضای هیأت نظار را به صورت مستدل و مستند به استحضار رؤسای قوای سه گانه برساند. در صورت موافقت تمامی رؤسای قوای سه گانه با مفاد گزارش مزبور، عضو موردنظر با حکم رئیس جمهور عزل می شود. رؤسای قوای سه گانه موظفند در صورت درخواست عضو غیراجرائی هیأت عالی که گزارش درباره او تنظیم شده، توضیحات وی را استماع کنند. دلایل و مستندات عزل در اولین جلسه علنی مجلس شورای اسلامی قرائت و برای اطلاع عموم منتشر می شود.

پ- رئیس کل موظف است کلیه اطلاعات، مصوبات و مذاکرات هیأت عالی، قراردادها، اسناد و نیز امکانات و نیروهای موردنیاز برای انجام وظایف هیأت نظار را در اختیار هیأت قرار دهد.

ت- حقوق و مزایای اعضای هیأت نظار مطابق حقوق و مزایای مقامات موضوع بند «ج» ماده (۷۱) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ توسط قوه مربوط تعیین و از محل بودجه همان قوه، پرداخت می شود.

مبحث یازدهم: شوراهای تخصصی هیأت عالی

ماده ۱۸- شوراهای تخصصی هیأت عالی عبارتند از:

الف- شورای سیاست گذاری پولی و ارزی

ب- شورای مقررات گذاری و نظارت بانکی

بخش اول- شورای سیاست گذاری پولی و ارزی

ماده ۱۹-

الف- اعضای شورای سیاست گذاری پولی و ارزی عبارتند از:

۱- رئیس کل به عنوان رئیس شورا؛

۲- معاون سیاست گذاری پولی بانک مرکزی به عنوان نائب رئیس و دبیر شورا؛

۳- سه نفر عضو غیراجرائی هیأت عالی موضوع جزء (۱) بند «الف» ماده (۶) این قانون؛

۴- یک نفر از معاونان رئیس کل به انتخاب وی؛

۵- رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار؛

۶- یک نفر خبره اقتصادی مستقل و مسلط به اقتصاد کلان و سیاست گذاری پولی با معرفی اتاق های بخش خصوصی و

تأیید هیأت عالی؛

۷- یک نفر اقتصاددان مسلط به بزارهای سیاست گذاری پولی به انتخاب رئیس کل.

تبصره ۱- دبیرخانه شورای سیاست گذاری پولی و ارزی در بانک مرکزی و در حوزه معاونت سیاست گذاری پولی بانک مرکزی تشکیل می شود.

تبصره ۲- اشخاص موضوع اجزای (۶) و (۷) این بند برای مدت دو سال به صورت تمام وقت انتخاب می شوند و انتخاب مجدد آنها بلامانع است. عزل اشخاص مزبور منوط به تصویب هیأت عالی می باشد.

ب- وظایف شورای سیاست‌گذاری پولی و ارزی عبارت است از:

- ۱- پایش مستمر اقتصاد کشور، بازار پول، ارز و سرمایه و تأثیرات متقابل آنها بر یکدیگر؛
 - ۲- تصمیم‌سازی در خصوص اتخاذ سیاست‌های پولی و ارزی مناسب به منظور تحقق اهداف تعیین یا پیش‌بینی شده برای متغیرهای اصلی اقتصادی نظیر نرخ تورم، نرخ بیکاری و نرخ رشد اقتصادی در اسناد و قوانین بالادستی و گزارش‌های دوره‌ای رئیس‌کل؛
 - ۳- پایش مستمر عملکرد مؤسسات اعتباری از حیث همراهی با سیاست‌های اعلام‌شده بانک مرکزی در خصوص هدایت تسهیلات و اعتبارات بانکی در جهت تحقق هدف مذکور در جزء (۳) بند «ب» ماده (۳) این قانون و ارائه پیشنهادات تشویقی یا تنبیهی لازم به هیأت عالی؛
 - ۴- ارائه پیشنهاد به هیأت عالی در خصوص سقف‌های موضوع بند (۲۴) ماده (۱۱) این قانون؛
 - ۵- ارزیابی اثربخشی سیاست‌های پولی و ارزی بانک مرکزی؛
 - ۶- تصمیم‌سازی در خصوص میزان، ترکیب و کیفیت ذخایر بین‌المللی بانک مرکزی؛
 - ۷- تصمیم‌سازی در مورد ابزارهای پرداخت، رمزپول ملی و انواع رمزارز؛
 - ۸- اظهارنظر در مورد گزارش‌های بانک مرکزی شامل گزارش‌های شش‌ماهه رئیس‌کل؛
 - ۹- تصمیم‌سازی در خصوص ایجاد زیرساخت‌های فنی و حقوقی لازم برای انعقاد و توسعه پیمانهای پولی دو یا چند جانبه با سایر کشورها؛
 - ۱۰- ارائه پیشنهاد در خصوص انتشار انواع اسکناس و مسکوک رایج، تولید قطعات جدید اسکناس و مسکوک و خارج کردن اسکناس‌ها و مسکوکات قدیمی از گردش؛
 - ۱۱- انجام سایر اموری که توسط هیأت عالی یا رئیس‌کل به این شورا ارجاع می‌شود.
- تبصره- تصمیمات شورای سیاست‌گذاری پولی و ارزی پس از تصویب در هیأت عالی، نافذ است.

بخش دوم- شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی

ماده ۲۰-

الف- اعضای شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی عبارتند از:

- ۱- رئیس کل به‌عنوان رئیس شورا؛
- ۲- معاون نظارتی بانک مرکزی به‌عنوان نائب‌رئیس و دبیر شورا؛
- ۳- سه عضو غیراجرائی هیأت عالی موضوع جزء (۲) بند «الف» ماده (۶) این قانون؛
- ۴- یک نفر از معاونان رئیس کل به انتخاب وی؛
- ۵- نماینده دادستان کل کشور؛
- ۶- دو نفر حقوقدان مسلط به حقوق بانکی به پیشنهاد معاون نظارتی رئیس کل، تأیید رئیس کل و تصویب هیأت عالی.

- تبصره ۱- دبیرخانه شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی در حوزه معاونت نظارتی رئیس کل تشکیل می‌شود.
- تبصره ۲- اشخاص موضوع جزء (۶) این بند برای مدت دو سال به‌صورت تمام وقت انتخاب می‌شوند و انتخاب مجدد آنها بلامانع است. عزل اشخاص مزبور منوط به تصویب اعضای هیأت عالی است.
- ب- وظایف شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی عبارت است از:
- ۱- تصویب مقررات ناظر بر تأسیس، فعالیت، نظارت، انتقال دارایی‌ها و بدهی‌ها، بازسازی، ادغام، گزیر، ورشکستگی، انحلال و تصفیه «اشخاص تحت نظارت»؛
 - ۲- تصویب مقررات ناظر بر سرمایه‌گذاری «اشخاص تحت نظارت»؛
 - ۳- وضع مقررات ناظر به انتقال و تسویه تراکنش‌های بانکی؛
 - ۴- وضع مقررات مربوط به معاملات بین‌المللی در چهارچوب قانون و نظارت بر اجرای آنها؛
 - ۵- وضع مقررات ناظر بر ایجاد تعهد ارزی در چهارچوب قانون و نظارت بر اجرای آن؛
 - ۶- تدوین و تصویب شاخصهای ثبات و سلامت بانکی؛
 - ۷- اظهارنظر در خصوص گزارش‌های نظارتی رئیس کل؛
 - ۹- شناسایی و حذف مقررات زائد در نظام بانکی؛
 - ۱۰- تصویب مقررات لازم برای تسهیل دسترسی خانوارها و بنگاه‌ها به تسهیلات بانکی و سایر خدمات مالی؛
 - ۱۱- ارائه مشاوره در خصوص تعیین سرپرست، ورشکستگی، انحلال و تصفیه مؤسسات اعتباری غیربانکی به هیأت عالی؛
 - ۱۲- تصویب ضوابط، استانداردها و دستورالعمل‌های موردنیاز برای ایجاد پایگاه داده جامع و متمرکز عملیات بانکی، خدمات و تراکنش‌های «اشخاص تحت نظارت»؛
 - ۱۳- تصویب مقررات و تمهید مقدمات فنی و اطلاعاتی لازم برای فعالیت و توسعه شرکتهای اعتبارسنجی، مؤسسات تضمین تعهدات و سایر نهادهای مکمل صنعت بانکداری؛
 - ۱۴- تصویب مقررات موردنیاز برای توسعه نهادهای تأمین مالی خرد از جمله صندوق‌های قرض‌الحسنه و نظارت بر آنها؛
 - ۱۵- تصویب مقررات وقف و حبس پول؛
 - ۱۶- تصویب مقررات ناظر بر پیشگیری از مخاطرات فراگیر و اتخاذ اقدامات احتیاطی کلان؛
 - ۱۷- تصویب مقررات مربوط به فناوری‌های نوین مالی در حوزه ابزارهای پرداخت، رمز ارزها، پول‌های رمز پایه و نظارت بر حسن اجرای آنها؛
 - ۱۸- تدوین پیشنهاد در خصوص بروز رسانی استانداردهای حسابداری، حسابرسی و گزارشگری مالی «اشخاص تحت نظارت» جهت ارائه به سازمان حسابرسی.
 - ۱۹- سایر اموری که توسط هیأت عالی، رئیس کل یا معاون نظارتی وی به شورا ارجاع می‌شود.
- تبصره- قبل از اتخاذ تصمیم در مواردی که حسب تشخیص رئیس کل ممکن است سیاست‌های پولی یا ارزی بانک

مرکزی را دچار اخلال کند، باید نظر مشورتی شورای سیاست‌گذاری پولی و ارزی اخذ شود.

پ- در صورتی که رئیس کل یا هر سه عضو غیراجرائی موضوع جزء (۱) بند «الف» ماده (۶) این قانون با تمام یا بخشی از مصوبه شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی مخالف باشند، می‌توانند مخالفت خود را ظرف سه روز کاری به صورت رسمی به معاون نظارتی اعلام کنند. در این صورت، مصوبه مورد اعتراض برای تصمیم‌گیری نهائی در دستور کار جلسه عادی یا فوق‌العاده هیأت عالی قرار می‌گیرد. در غیر این صورت، مصوبه شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی، پس از گذشت سه روز، مصوبه هیأت عالی تلقی می‌شود و لازم‌الاجراء است.

مبحث دوازدهم: شورای فقهی

ماده ۲۱- برای حصول اطمینان از اجرای صحیح عملیات بانکی بدون ربا در نظام بانکی کشور و جهت نظارت بر عملکرد نظام بانکی و اظهارنظر نسبت به رویه‌ها و ابزارهای رایج، شیوه‌های عملیاتی، دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها، چهارچوب قراردادها و نحوه اجرای آنها، از جهت عدم مغایرت با موازین فقه اسلامی، شورای فقهی در بانک مرکزی با ترکیب زیر تشکیل می‌شود:

الف- پنج فقیه (مجتهد متجزی در حوزه فقه معاملات و صاحب نظر در مسائل پولی و بانکی)؛

ب- رئیس کل (یا معاون نظارتی) بانک مرکزی؛

پ- یک نفر حقوقدان آشنا به مسائل پولی و بانکی و یک اقتصاددان (هر دو با معرفی رئیس کل بانک مرکزی)؛

ت- یک نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی با اولویت آشنایی با بانکداری اسلامی به انتخاب مجلس شورای اسلامی (به عنوان عضو ناظر)؛

ث- یکی از مدیران عامل بانکهای دولتی به انتخاب وزیر امور اقتصادی و دارایی.

تبصره ۱- اعضای فقهی این شورا به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی و تأیید فقهای شورای نگهبان انتخاب و با حکم رئیس کل بانک مرکزی منصوب می‌شوند.

تبصره ۲- مصوبات شورای فقهی لازم‌الرعايه است. رئیس کل بانک مرکزی اجرای مصوبات شورا را پیگیری و بر حسن اجرای آنها نظارت می‌کند. حکم این ماده نافی اختیارات و نظرات فقهای شورای نگهبان در اصل چهارم (۴) قانون اساسی نمی‌باشد.

تبصره ۳- اعضای صاحب‌رای این شورا برای چهار سال تعیین می‌شوند و این مأموریت برای یک دوره دیگر قابل تمدید است.

تبصره ۴- جلسات شورای فقهی با حضور دوسوم اعضاء مشتمل بر رئیس شورا و حداقل سه نفر از فقهای عضو شورا رسمیت می‌یابد و تصمیمات شورا با رأی موافق اکثریت فقهای حاضر عضو شورا اتخاذ می‌شود.

مبحث سیزدهم: هیأت انتظامی بانک مرکزی

ماده ۲۲- جهت رسیدگی به تخلفات «اشخاص تحت نظارت» و صدور احکام انتظامی برای آنها، هیأت‌های انتظامی بدوی و تجدیدنظر به شرح زیر در بانک مرکزی تشکیل می‌شود.

الف- هیأت انتظامی بدوی متشکل از پنج نفر می‌باشد که عبارتند از:

۱- سه قاضی خبره در حقوق بانکی که توسط رئیس قوه قضائیه پس از مشورت با رئیس کل انتخاب می‌شوند؛

۲- دو کارشناس خبره بانکی به انتخاب رئیس کل و تأیید هیأت عالی.

ب- هیأت انتظامی تجدید نظر متشکل از سه نفر است که عبارتند از:

۱- دو قاضی خبره در حقوق بانکی که توسط رئیس قوه قضائیه پس از مشورت با رئیس کل انتخاب می‌شوند؛

۲- یک کارشناس خبره بانکی به انتخاب رئیس کل و تأیید هیأت عالی.

تبصره ۱- معاون نظارتی بانک مرکزی با حفظ مسئولیت، به‌عنوان دادستان انتظامی بانک مرکزی تعیین می‌شود و بدون حق رأی در جلسات هیأت انتظامی شرکت می‌کند.

تبصره ۲- رئیس هیأت انتظامی بدوی و تجدیدنظر از میان قضات عضو، توسط رئیس قوه قضائیه منصوب می‌شود. جلسات هیأت انتظامی بدوی با حضور حداقل چهار نفر و جلسات هیأت انتظامی تجدیدنظر با حضور کلیه اعضاء رسمیت می‌یابد و ملاک تصمیم‌گیری، رأی اکثریت اعضای حاضر در جلسه است. آراء هیأت انتظامی تجدیدنظر، قطعی و لازم‌الاجراء بوده و مراجع قضائی نمی‌توانند درخواست صدور حکم توقف یا تجدیدنظر در آراء صادره را بپذیرند.

تبصره ۳- استماع دفاعیات مشتکی‌عنه یا نماینده وی در هیأت بدوی و تجدید نظر الزامی است. رئیس هیأت می‌تواند از نماینده کانون بانک‌ها به عنوان مطلع و بدون حق رأی برای شرکت در جلسات هیأت دعوت به‌عمل آورد.

تبصره ۴- اعضای هیأت انتظامی به مدت دو سال انتخاب می‌شوند و انتخاب مجدد آنها بلامانع است. حقوق و مزایای کارشناسان عضو هیأت انتظامی توسط بانک مرکزی و حقوق و مزایای قضات هیأت انتظامی توسط قوه قضائیه پرداخت می‌شود.

تبصره ۵- کارشناسان عضو هیأت انتظامی به صورت تمام‌وقت در حوزه معاونت نظارتی رئیس کل استقرار می‌یابند و عزل آنها منوط به تأیید هیأت عالی است. افراد مزبور نباید در سه سال منتهی به آغاز به کار در هیأت انتظامی و در دوره اشتغال در هیأت انتظامی، با «اشخاص تحت نظارت» غیردولتی همکاری مؤثر سهامداری یا مدیریتی یا مشاوره‌ای، به تشخیص هیأت نظار، داشته باشند.

تبصره ۶- یکی از کارشناسان عضو هیأت انتظامی به انتخاب معاون نظارتی رئیس کل، به عنوان دبیر هیأت‌های انتظامی بانک مرکزی منصوب می‌شود. دبیرخانه هیأت‌های انتظامی در حوزه معاونت نظارتی بانک مرکزی مستقر می‌شود.

تبصره ۷- قضات عضو هیأت انتظامی به صورت تمام وقت در بانک مرکزی مستقر می‌شوند و عزل آنها با پیشنهاد رئیس کل و تأیید رئیس قوه قضائیه امکان‌پذیر است. قضات عضو هیأت‌های انتظامی بانک مرکزی نباید در سه سال منتهی به آغاز به کار در هیأت انتظامی و در دوره اشتغال در هیأت انتظامی، با «اشخاص تحت نظارت» همکاری مؤثر سهامداری یا مدیریتی یا مشاوره‌ای، به تشخیص هیأت نظار، داشته باشند.

فصل چهارم: تعیین و اجرای سیاست‌های پولی، ارزی و احتیاطی

ماده ۲۳- سیاست‌های پولی و ارزی بانک مرکزی در «نشست‌های ویژه سیاست‌گذاری» توسط هیأت عالی اتخاذ می‌شود.

به این منظور، هیأت عالی موظف است در اولین جلسه هر فصل، نشستی صرفاً با دستور بررسی وضعیت و تصویب سیاست‌های پولی، ارزی و اعتباری بانک مرکزی تشکیل دهد. نشست‌های فوق‌العاده سیاست‌گذاری نیز به درخواست رئیس کل یا سه عضو دیگر هیأت عالی تشکیل می‌شود. رئیس کل می‌تواند افرادی از بخش دولتی، تعاونی یا خصوصی و یا کارشناسان مستقل را به منظور اطلاع از نظرات مشورتی آنان به صورت موردی برای حضور در نشست‌های سیاست‌گذاری دعوت کند.

ماده ۲۴- رئیس کل موظف است حداقل سه روز قبل از هر نشست سیاست‌گذاری، پنج گزارش جداگانه به شرح زیر را در اختیار اعضای اصلی و ناظر هیأت عالی و مدعوین نشست سیاست‌گذاری قرار دهد:

اول- «گزارش عملکرد بانک مرکزی در زمینه ثبات سطح عمومی قیمت‌ها»؛

دوم- «گزارش عملکرد بانک مرکزی، نظام بانکی در مجموع، و هریک از مؤسسات اعتباری به تفکیک، در حوزه ثبات و سلامت شبکه بانکی کشور»؛

سوم- «گزارش عملکرد بانک مرکزی، نظام بانکی در مجموع، و هریک از مؤسسات اعتباری به تفکیک، در زمینه حمایت از رشد تولید ملی، گسترش زیرساخت‌ها، توسعه فناوری، حفظ یا ایجاد اشتغال و افزایش صادرات کشور»؛

چهارم- «گزارش بررسی تحولات ارزی، نرخ ارز و عملکرد بانک مرکزی در زمینه حفظ ارزش پول ملی»؛

پنجم- «ارزیابی نتایج و پیامدهای سیاست‌ها و اقدامات مصوب در نشست‌های قبلی، پیش‌بینی وضعیت آتی و پیشنهادهای سیاستی و اجرایی رئیس کل برای اجرا در دوره پیش‌رو».

گزارش‌های اول، سوم، چهارم و پنجم باید به تصویب شورای سیاست‌گذاری پولی و ارزی و گزارش دوم به تصویب شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی رسیده‌باشد. هیأت عالی می‌تواند گزارش‌های رئیس کل، ازجمله پیشنهادهای سیاستی و اجرایی مندرج در گزارش پنجم را عیناً تأیید و تصویب نماید، یا با رأی اکثریت حاضرین، اصلاحات لازم را در آن اعمال کند. نظرات متفاوت اعضاء ازجمله اعضای ناظر و مدعو که به تصویب اکثریت اعضای حاضر هیأت عالی نرسیده، در صورت درخواست آنان به صورت جداگانه به متن گزارش الصاق می‌شود. مصوبات نشست‌های سیاست‌گذاری به همراه مستندات و منضمات آن باید ظرف سه روز کاری توسط رئیس کل برای مقام معظم رهبری، رئیس‌جمهور، رئیس مجلس شورای اسلامی، رئیس قوه قضائیه، وزیر امور اقتصادی و دارایی و رؤسای کمیسیون‌های اقتصادی و برنامه، بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی ارسال شود. اطلاع‌رسانی عمومی درباره مذاکرات و تصمیمات نشست‌های سیاست‌گذاری در چهارچوب قواعد موضوع ماده (۱۱) این قانون و صرفاً توسط رئیس کل صورت می‌گیرد.

ماده ۲۵- در صورت ضرورت، سقف نرخ سود سپرده‌های سرمایه‌گذاری و نرخ سود تسهیلات مبتنی بر عقود با بازدهی معین ضمن گزارش پنجم از گزارش‌های موضوع ماده (۲۴) این قانون با توجه به اوضاع اقتصادی کشور و متناسب با اهداف و سیاست‌های پولی بانک مرکزی توسط رئیس کل پیشنهاد و در نشست‌های ویژه سیاست‌گذاری توسط هیأت عالی تصویب می‌شود.

مبحث اول: ابزارهای سیاست‌گذاری پولی و ارزی

ماده ۲۶- بانک مرکزی می‌تواند برای اجرای سیاست‌های پولی و ارزی، از روش‌ها و ابزارهای زیر که به تأیید شورای فقهی رسیده باشد، استفاده کند:

الف- عملیات بازار باز با استفاده از اوراق بهادار منتشر شده یا ضمانت شده توسط دولت یا بانک مرکزی با رعایت قوانین مربوط؛

ب- خرید و فروش ارز و طلا یا اوراق بهادار مبتنی بر آنها؛

پ- تعیین نسبت سپرده قانونی برای «اشخاص تحت نظارت» که اقدام به سپرده‌گیری از عموم مردم می‌کنند؛

ت- اعطای خطوط اعتباری و تسهیلات به مؤسسات اعتباری در چهارچوب مواد (۲۷) و (۲۸) این قانون؛

ث- اخذ سپرده ویژه از مؤسسات اعتباری؛

ج- اعمال محدودیت بر رشد ترازنامه مؤسسات اعتباری و هریک از اجزاء آن؛

چ- تعیین سقف نرخ سود سپرده‌های سرمایه‌گذاری و تسهیلات مبتنی بر عقود با بازدهی معین؛

ح- استفاده از سایر ابزارهای سیاست پولی و ارزی با تصویب هیأت عالی.

تبصره ۱- سپرده ویژه، منابع مازاد مؤسسات اعتباری است که نزد بانک مرکزی سپرده‌گذاری می‌شود.

تبصره ۲- بانک مرکزی نمی‌تواند اوراق منتشره یا تضمین شده توسط دولت را در عرضه اولیه خریداری کند.

مبحث دوم: ارتباط مالی بانک مرکزی با مؤسسات اعتباری

ماده ۲۷- بانک مرکزی مجاز است به‌پشتوانه دارایی‌های نقد یا شبه نقد (سهل‌البیع) مؤسسات اعتباری، نقدینگی اضطراری موردنیاز آنان را با رعایت ترتیبات زیر تأمین کند:

الف- وثیقه قابل قبول برای تأمین نقدینگی اضطراری مؤسسات اعتباری، اوراق منتشر یا تضمین شده توسط دولت یا بانک مرکزی است.

ب- میانگین و سقف تأمین نقدینگی اضطراری مجاز هفتگی و روزانه هریک از مؤسسات اعتباری، به پیشنهاد معاون نظارتی بانک مرکزی، توسط هیأت عالی تعیین می‌شود. هیأت عالی موظف است در تعیین حدود مجاز تأمین نقدینگی اضطراری، وضعیت مالی مؤسسه اعتباری و کیفیت دارایی‌های آن را مدنظر قرار دهد.

پ- در صورتی که اضافه برداشت مؤسسه اعتباری در چهار روز کاری متوالی، از سقف روزانه مجاز، یا در چهار هفته متوالی، از میانگین هفتگی مجاز بیشتر باشد، معاون نظارتی موظف است ضمن اخطار به مؤسسه اعتباری، بلافاصله موضوع را به اطلاع رئیس کل رسانده و در اولین جلسه عادی یا فوق‌العاده هیأت عالی مطرح کند. هیأت عالی پس از استماع گزارش معاون نظارتی، می‌تواند از معاون نظارتی، آغاز فرایند تعیین سرپرست برای مؤسسه اعتباری موردنظر را مطابق بند «ت» ماده (۳۸) این قانون درخواست کند؛ یا با درخواست مؤسسه اعتباری متقاضی، مبنی بر دریافت تسهیلات اضطراری کوتاه‌مدت از بانک مرکزی، بیش از حدود مجاز در بند «ب» این ماده موافقت نماید. سررسید تسهیلات موضوع این ماده حداکثر سی روز است. در صورتی که هیأت عالی با تسهیلات موضوع این بند موافقت کند، معاون نظارتی بانک مرکزی موظف است قبل از

اعطای تسهیلات یادشده، برنامه اصلاحی لازم را به مؤسسه اعتباری متقاضی ابلاغ و در صورت نیاز، برای حصول اطمینان از انجام برنامه اصلاحی توسط مؤسسه اعتباری، در آن مؤسسه ناظر مقیم منصوب کند. معاون نظارتی بانک مرکزی موظف است پیش از انقضای مدت تسهیلات موضوع این بند، گزارشی از وضعیت مؤسسه اعتباری مورد نظر برای تصمیم‌گیری به هیأت عالی ارائه کند. هیأت عالی پس از استماع گزارش معاون نظارتی می‌تواند تسهیلات موضوع این بند را برای نخستین بار با رأی موافق دوسوم و برای بار دوم، با رأی موافق سه‌چهارم اعضاء، تمدید نماید. تمدید تسهیلات مزبور بیشتر از دو نوبت مجاز نیست. در مواردی که برای مؤسسه اعتباری به استناد این ماده سرپرست تعیین می‌شود، فرایند مذکور در ماده (۳۹) این قانون نباید اجراء شود.

تبصره- به منظور امکان‌پذیر ساختن اجرای این بند و تحقق هدف مذکور در جزء (۲) بند «ب» ماده (۳) این قانون (تأمین ثبات و سلامت شبکه بانکی کشور)، مؤسسات اعتباری موظفند همواره به میزانی که شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی تعیین می‌کند، دارایی‌های نقد یا شبه نقد (سهل‌البیع) مانند اوراق منتشر یا تضمین شده توسط دولت یا بانک مرکزی و سایر دارایی‌هایی که با تصویب شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی شبه نقد (سهل‌البیع) محسوب می‌شود، در ترازنامه خود نگهداری نمایند. در صورتی که نسبت دارایی‌های نقد یا شبه نقد (سهل‌البیع) مؤسسه اعتباری نسبت به کل دارایی مؤسسه از میزان تعیین شده توسط شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی کمتر شود، معاونت نظارتی بانک مرکزی موظف است ضمن اخطار به مؤسسه اعتباری، اقدامات پیشگیرانه موضوع بند «ب» ماده (۳۸) این قانون را آغاز کند.

ماده ۲۸- بانک مرکزی به پیشنهاد شورای سیاست‌گذاری پولی و ارزی و تصویب هیأت عالی، مؤسسات اعتباری را که در زمینه تأمین مالی طرح‌های توسعه‌ای، فعال‌سازی زنجیره‌های تولید، گسترش زیرساخت‌ها، توسعه فناوری، ایجاد اشتغال و افزایش صادرات، فعالیت مؤثر دارند، از طریق ارائه تسهیلات و خطوط اعتباری، مورد حمایت قرار می‌دهد. نرخ سود و سررسید تسهیلات یا خطوط اعتباری موضوع این ماده در هر مورد توسط شورای سیاست‌گذاری پولی و ارزی پیشنهاد و به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

بانک مرکزی می‌تواند علاوه بر اوراق منتشر یا تضمین شده توسط دولت یا بانک مرکزی، سایر دارایی‌های مؤسسه اعتباری را نیز با رأی موافق دوسوم اعضای هیأت عالی به عنوان وثیقه تسهیلات یا خطوط اعتباری موضوع این ماده قبول کند. هیأت عالی موظف است در هنگام بررسی تقاضای مؤسسه اعتباری، گزارش‌های موضوع ماده (۲۴) این قانون، درخصوص عملکرد مؤسسه اعتباری در زمینه تحقق اهداف بانک مرکزی، با تأکید بر هدف مذکور در جزء (۳) بند «ب» ماده (۳) این قانون را مدنظر قرار دهد.

تبصره- مؤسسات اعتباری بسته به میزان همسویی با اهداف و سیاست‌های بانک مرکزی، مشمول کاهش نرخ سود تسهیلات و خطوط اعتباری موضوع این ماده و کاهش نسبت سپرده قانونی خواهند شد. ضوابط اجرایی مربوط به پیشنهاد شورای سیاست‌گذاری پولی و ارزی، به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

مبحث سوم: سیاست ارزی و مدیریت ذخائر

ماده ۲۹- نظام ارزی کشور، «شناور مدیریت شده» است. سیاست‌های موردنیاز در چهارچوب نظام ارزی یادشده، توسط

هیأت عالی اتخاذ می‌شود. بانک مرکزی موظف است نرخ ارز مرجع را در چهارچوبی که هیأت عالی تعیین می‌کند به صورت روزانه اعلام کند.

ماده ۳۰-

الف- بانک مرکزی موظف است در سیاست‌گذاری ارزی خود و مدیریت بازار ارز به گونه‌ای عمل کند که ارزش واقعی پول ملی حفظ شود.

ب- عملکرد بانک مرکزی در مدیریت بازار ارز نباید منجر به تضعیف قدرت رقابت پذیری تولید کشور شود.

پ- بانک مرکزی موظف است از طریق انعقاد پیمانهای پولی دو یا چندجانبه، تاب‌آوری تجارت خارجی کشور را افزایش دهد.

ت- بانک مرکزی موظف است در راستای تمهید زیرساخت و تسهیل معاملات ارزی اشخاص حقیقی و حقوقی، بازار یا بازارهای متشکل برای معاملات اسکناس و حواله‌های ارزی ایجاد نماید.

ماده ۳۱-

الف- بانک مرکزی می‌تواند در چهارچوب سیاست‌های ارزی خود، ارز عرضه‌شده توسط دولت و دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ را خریداری کند. دولت مجاز نیست خرید ارز را به بانک مرکزی تکلیف نماید.

ب- بانک مرکزی می‌تواند عاملیت خرید و فروش ارز برای دولت و دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری را بر عهده بگیرد.

پ- بانک مرکزی نباید پیش از تملک و در اختیارگرفتن ارز خریداری شده، معادل ریالی آن را پرداخت کند.

ماده ۳۲- بانک مرکزی می‌تواند با اختیار کامل برای مدیریت بازار ارز از طریق مؤسسات اعتباری و صرافی‌های مجاز و دیگر روش‌ها در بازار ارز و اوراق بهادار مبتنی بر آن، مداخله کرده و از محل منابع ارزی در اختیار خود، اقدام به عرضه ارز نماید و نیز از هر شخص حقیقی و حقوقی ارز یا اوراق بهادار مبتنی بر ارز، خریداری کند. هرگونه خرید و فروش ارز و اوراق بهادار مبتنی بر آن، توسط بانک مرکزی باید به نرخ بازار و در محدوده‌ای که هیأت عالی تعیین می‌کند، انجام شود. بانک مرکزی می‌تواند در چهارچوب سیاست‌های ارزی خود، اوراق بهادار مبتنی بر ارز منتشر نماید.

ماده ۳۳- بانک مرکزی موظف است ذخایر ارزی در اختیار خود را مدیریت کند. چهارچوب حاکم بر میزان، ترکیب و کیفیت نگهداری ذخایر ارزی به گونه‌ای که با اهداف بانک مرکزی متعارض نبوده و درعین حال، سبب ارزی در اختیار بانک مرکزی، بیشترین امنیت، نقدشوندگی و بازدهی و کمترین خطر (ریسک) ممکن را داشته‌باشد، توسط هیأت عالی تعیین می‌شود. روش‌های مجاز برای مدیریت ذخائر ارزی توسط بانک مرکزی عبارت است از:

الف- خرید و فروش ارز و اوراق بهادار مبتنی بر ارز؛

ب- دریافت و یا اعطای تسهیلات ارزی با رعایت قوانین مربوط؛

پ- خرید و فروش شمش، طلای مسکوک و سایر فلزات گرانبها؛

ت- خرید و فروش اسناد خزانه و سایر اوراق بهادار منتشره یا تضمین‌شده توسط دولت‌های خارجی یا نهادهای بین‌المللی؛

- ث- افتتاح و نگهداری حساب نزد نهادهای مالی بین‌المللی، بانک‌های مرکزی و مؤسسات اعتباری خارجی؛
- ج- افتتاح حساب برای نهادهای مالی بین‌المللی، بانک‌های مرکزی و مؤسسات اعتباری خارجی؛
- چ- استفاده از سایر روش‌های مورد تأیید هیأت عالی.

ماده ۳۴-

الف- مقررات مربوط به ورود و خروج ارز، شمش و مسکوک طلا و پول رایج کشور در چهارچوب قانون، به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

ب- مقررات مربوط به سپرده‌گیری و اعطای تسهیلات ارزی، انتشار و خرید و فروش ارز و اوراق بهادار مبتنی بر ارز، و هرگونه تعهد یا تضمین پرداخت‌های ارزی توسط «اشخاص تحت نظارت» و «اشخاص مرتبط»، به تصویب شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی می‌رسد.

ماده ۳۵-

الف- تغییرات سالانه ارزش خالص ذخایر بین‌المللی بانک مرکزی اعم از طلا، حق برداشت مخصوص (SDR)، ارز یا خالص سایر دارایی‌های خارجی بانک مرکزی برحسب ریال، در «حساب تسعیر دارائی‌ها و بدهی‌های خارجی بانک مرکزی» ثبت می‌شود.

ب- چنانچه «حساب تسعیر دارائی‌ها و بدهی‌های خارجی بانک مرکزی» بستانکار شود، مانده حساب مزبور قابل برداشت نیست و در پایان همان سال مالی، به «حساب اندوخته عام» مذکور در ماده (۶۷) این قانون منتقل می‌شود.

پ- در صورتی که مطابق صورت‌های مالی بانک مرکزی، بانک مزبور در نتیجه تغییرات ارزش دارایی‌ها و بدهی‌های خارجی خود برحسب ریال در دوره مورد گزارش با زیان مواجه شده باشد و مانده «حساب تسعیر دارائی‌ها و بدهی‌های خارجی بانک مرکزی» برای پوشش زیان کافی نباشد، باقیمانده زیان از محل «حساب اندوخته عام» برداشت می‌شود. چنانچه مانده حساب اندوخته عام هم برای پوشش زیان کافی نباشد، دولت باید ظرف مدت سی روز از زمان تأیید هیأت نظار، اوراق بهادار دولتی به میزان باقیمانده زیان، در اختیار بانک مرکزی قرارداد. اوراق مزبور در صورت افزایش مانده «حساب تسعیر دارائی‌ها و بدهی‌های خارجی بانک مرکزی» یا «حساب اندوخته عام» در سالهای بعد، به دولت عودت داده می‌شود.

ت- مانده «حساب تسعیر دارائی‌ها و بدهی‌های خارجی بانک مرکزی» سود محقق شده نیست و مشمول مالیات نمی‌باشد.

فصل پنجم: وظایف و اختیارات نظارتی بانک مرکزی

ماده ۳۶- معاون نظارتی بانک مرکزی نماینده بانک مرکزی در حوزه نظارت بر مؤسسات اعتباری و سایر «اشخاص تحت نظارت» است. همچنین معاون نظارتی بانک مرکزی به عنوان دادستان انتظامی بانک مرکزی، از اختیارات کامل برای طرح دعوی علیه کلیه «اشخاص تحت نظارت» در هیأت‌های انتظامی بانک‌ها و تهیه کیفرخواست و طرح دعوی در مراجع قضائی علیه اشخاصی که بدون أخذ مجوز به انجام عملیات یا ارائه خدمات بانکی و ابزارهای پرداخت یا سایر فعالیت‌هایی که مستلزم أخذ مجوز است، مبادرت می‌کنند، برخوردار می‌باشد. سایر وظایف و اختیارات معاون نظارتی بانک مرکزی به شرح زیر است:

- ۱- انجام اقدامات لازم برای حفظ و ارتقای ثبات و سلامت «اشخاص تحت نظارت» در چهارچوب مصوبات شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی؛
- ۲- تدوین مقررات مربوط به تأسیس، فعالیت، نظارت، انحلال، ورشکستگی و تصفیه کلیه «اشخاص تحت نظارت» و همچنین، مقررات مربوط به تعیین سرپرست موقت برای «اشخاص تحت نظارت» سپرده‌پذیر و گزیر آنها، جهت تصویب در شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی؛
- ۳- صدور، تعلیق، تمدید و لغو مجوز مؤسسات اعتباری پس از تصویب هیأت عالی؛
- ۴- صدور، تعلیق، تمدید و لغو مجوز سایر «اشخاص تحت نظارت» غیر از مؤسسات اعتباری، در چهارچوب تعیین شده توسط شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی؛
- ۵- تدوین مقررات ناظر بر تایید یا سلب صلاحیت اعضای هیأت مدیره، هیأت عامل، مدیران ارشد و سایر کارکنان موثر در «اشخاص تحت نظارت» جهت تصویب در شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی؛
- ۶- پیشنهاد شاخص‌های ثبات و سلامت مؤسسات اعتباری و حدود قابل قبول شاخص‌های مزبور به شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی؛
- ۷- پایش مستمر شاخص‌های ثبات و سلامت بانکی؛
- ۸- نظارت بر حسن اجرای مقررات توسط «اشخاص تحت نظارت» از طریق نظارت حضوری و غیر حضوری و ارائه گزارش‌های ادواری؛
- ۹- پیشنهاد دستورالعمل نحوه اعمال اختیارات مذکور در ماده (۳۸) این قانون به شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی؛
- ۱۰- اعلان عمومی و به‌روزرسانی فهرست «اشخاص تحت نظارت»؛
- ۱۱- راهبری فرایند انحلال، ورشکستگی و تصفیه کلیه «اشخاص تحت نظارت»؛
- ۱۲- راهبری فرایند تعیین سرپرست موقت برای «اشخاص تحت نظارت» سپرده‌پذیر و گزیر آنها؛
- ۱۳- رسیدگی به شکایاتی که از «اشخاص تحت نظارت» به بانک مرکزی واصل می‌شود؛
- ۱۴- انجام سایر وظایفی که از طرف رئیس کل ارجاع می‌شود.
- ماده ۳۷- معاون نظارتی بانک مرکزی موظف است در انتهای هر فصل، گزارشی مشتمل بر اقدامات نظارتی صورت گرفته توسط حوزه نظارتی بانک مرکزی، وضعیت ثبات و سلامت شبکه بانکی در مجموع و به تفکیک هریک از مؤسسات اعتباری، و برنامه نظارتی آتی بانک مرکزی را پس از تصویب در شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی به رئیس کل و هیأت عالی ارائه کند.**
- ماده ۳۸- معاون نظارتی بانک مرکزی علاوه بر اختیارات موضوع ماده (۳۶) این قانون، برای تحقق بخشیدن به هدف مذکور در جزء (۲) بند «ب» ماده (۳) این قانون (تأمین ثبات و سلامت شبکه بانکی)، می‌تواند حسب مورد اقدامات نظارتی زیر را انجام داده یا مؤسسات اعتباری را ملزم به انجام آنها نماید:**
 - الف- اقدامات اکتشافی:
 - چنانچه عملیات مؤسسه اعتباری متضمن احتمال بروز تخلف آن مؤسسه یا ایجاد مخاطره برای ثبات و سلامت شبکه

بانکی باشد، معاون نظارتی می تواند اقدامات زیر را انجام دهد:

۱- دستور تهیه صورت های مالی علاوه بر صورت های مالی دوره ای؛

۲- انتصاب حسابرس جهت تهیه گزارش های حسابرسی ویژه؛

۳- انتصاب ناظر مقیم؛

۴- الزام مؤسسه اعتباری به تهیه گزارش های موردی در خصوص شاخص های مربوط به ثبات و سلامت مؤسسه

اعتباری؛

۵- الزام مؤسسه اعتباری به ارزیابی کیفیت دارایی ها مطابق دستورالعمل ابلاغی بانک مرکزی.

ب- اقدامات پیشگیرانه:

چنانچه در نتیجه اقدامات اکتشافی یا از طرق دیگر، معاون نظارتی بانک مرکزی تشخیص دهد که مؤسسه اعتباری با عنایت به حدود مجاز شاخص های ثبات و سلامت مؤسسات اعتباری در وضعیت نامناسب قرار گرفته یا در آستانه ورود به وضعیت نامناسب قرار دارد، معاون نظارتی می تواند مؤسسه اعتباری را ملزم به اجرای تمام یا بخشی از اقدامات پیشگیرانه زیر کند:

۱- الزام هیأت مدیره به تغییر تمام یا بخشی از اعضای هیأت عامل؛

۲- الزام مجمع عمومی به تغییر تمام یا بخشی از اعضای هیأت مدیره؛

۳- الزام به ذخیره گیری بیشتر؛

۴- کاهش یا ممنوعیت توزیع سود و ممنوعیت توزیع اندوخته بین سهامداران؛

۵- الزام به کاهش نرخ سود سپرده ها؛

۶- اصلاح ترکیب دارایی ها و بدهی ها؛

۷- توقف یا تحدید عملیات یا فعالیت هایی که مخاطرات بالایی ایجاد می کنند؛

۸- افزایش دارایی های نقد یا بهبود کیفیت نقد شوندگی دارایی ها؛

۹- ارتقای نظام حاکمیت شرکتی و کنترل های داخلی؛

۱۰- محدود کردن هزینه های عملیاتی؛

۱۱- محدود کردن اعطای تسهیلات یا ایجاد تعهدات ؛

۱۲- ممنوعیت یا محدودیت در انجام برخی از خدمات یا عملیات بانکی؛

۱۳- ممنوعیت پرداخت پاداش به مدیران مؤسسه اعتباری؛

۱۴- تشدید نسبت های احتیاطی مذکور در بند «ب» ماده (۵۵) این قانون.

تبصره- اعمال محدودیت های مذکور در اجزای (۱)، (۲)، (۴)، (۵) و (۱۴) این بند منوط به پیشنهاد معاونت نظارتی و

تصویب شورای مقررات گذاری و نظارت بانکی است.

پ- اقدامات اصلاحی:

در صورتی که معاون نظارتی بانک مرکزی اقدامات پیشگیرانه مذکور در بند «ب» این ماده را ناکافی بداند، می تواند

مؤسسه اعتباری را ملزم کند تا ظرف مدت یک ماه برنامه اصلاحی مشتمل بر تمام یا بخشی از اقدامات زیر را به بانک مرکزی

ارائه کند. در صورتی که ظرف مهلت مقرر برنامه اصلاحی مؤسسه اعتباری به بانک مرکزی ارائه نشود یا برنامه ارائه شده به تایید معاون نظارتی بانک مرکزی نرسد، معاونت نظارتی بانک مرکزی برنامه اصلاحی مؤسسه اعتباری موردنظر را رأساً تهیه می‌کند و جهت تصویب به شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی ارائه می‌نماید:

- ۱- فروش بخشی از دارایی‌ها؛
- ۲- افزایش سرمایه با سلب حق تقدم از سهامداران یا بدون آن؛
- ۳- افزایش اندوخته‌ها و ذخایر؛
- ۴- کاهش شعب یا محدودیت در توسعه آن؛
- ۵- فروش شرکت‌های تابعه؛
- ۶- تبدیل مطالبات حال شده سهامداران به سرمایه؛
- ۷- تبدیل بدهی‌های تبعی غیرسپرده‌ای به سهام؛
- ۸- تغییر سهامداران مؤثر (الزام سهامداران مؤثری که بیشتر از ده درصد سهام مؤسسه اعتباری را در اختیار دارند، به کاهش سهام خود)؛
- ۹- سایر اقدامات اصلاحی مصوب شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی.

ت- تعیین سرپرست موقت برای مؤسسه اعتباری:

چنانچه مؤسسه اعتباری از اجرای دستورات بانک مرکزی، در خصوص اقدامات پیشگیرانه و اصلاحی، استنکاف کرده یا حسب تشخیص معاون نظارتی، آنها را به‌طور کامل یا مؤثر اجرا نکند، معاون نظارتی پیشنهاد سلب اختیار از مجمع عمومی، هیأت مدیره و هیأت عامل مؤسسه اعتباری را با تأیید شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی، به هیأت عالی ارائه می‌دهد. در صورت تأیید هیأت عالی، معاون نظارتی موظف است به‌ترتیب مذکور در ماده (۳۹)، با هدف اصلاح یا تعیین تکلیف، برای مؤسسه مورد نظر سرپرست موقت تعیین کند. پس از انتصاب سرپرست موقت، کلیه وظایف و اختیارات هیأت مدیره و هیأت عامل به سرپرست موقت منتقل شده و اعضای هیأت مدیره و هیأت عامل برکنار می‌شوند. در طول مدتی که مؤسسه اعتباری توسط سرپرست موقت اداره می‌شود، اختیارات مجمع عمومی عادی و فوق‌العاده مؤسسه اعتباری به شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی تفویض می‌شود. مدت سرپرستی حداکثر دوازده ماه است. هیأت عالی می‌تواند با پیشنهاد معاون نظارتی، مدت سرپرستی را حداکثر برای دو دوره شش ماهه دیگر تمدید کند.

ث- پیشنهاد شروع عملیات گزیر به شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی.

تبصره- نحوه انجام و خاتمه اقدامات مذکور برای مؤسسات اعتباری و حسب مورد برای سایر «اشخاص تحت نظارت»، به پیشنهاد معاونت نظارتی، توسط شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی تعیین می‌شود.

ماده ۳۹- در صورتی که مؤسسه اعتباری نسبت به مصوبه هیأت عالی مبنی بر سلب اختیار از مجمع عمومی، عزل هیأت مدیره و هیأت عامل و تعیین سرپرست موقت معترض باشد، می‌تواند اعتراض خود را به همراه دلایل و مستندات ظرف سه روز کاری به دبیرخانه هیأت انتظامی بانک مرکزی تسلیم نماید. هیأت انتظامی بدوی باید ظرف مدت یک هفته به اعتراض واصله رسیدگی نموده و اقدام به صدور رأی نماید. مؤسسه اعتباری معترض و معاون نظارتی سه روز کاری برای اعتراض به

رأی هیأت انتظامی بدوی فرصت دارند. در صورتی که هیچیک از طرفین به رأی هیأت انتظامی بدوی اعتراض نکند، رأی هیأت مزبور قطعی است. در صورت وصول اعتراض، هیأت انتظامی تجدید نظر سه روز کاری فرصت دارد تا به اعتراض واصله رسیدگی و مبادرت به صدور رأی نماید. در هر صورت، چنانچه مؤسسه اعتباری به مصوبه هیأت عالی مبنی بر تعیین سرپرست موقت اعتراض نکند، یا اعتراض مؤسسه اعتباری توسط هیأت انتظامی بدوی یا تجدیدنظر -حسب مورد- صحیح تشخیص داده نشود، معاون نظارتی موظف است ظرف حداکثر پنج روز کاری، اقدام به تعیین سرپرست موقت برای مؤسسه اعتباری موردنظر نموده و یک نسخه از حکم سرپرست موقت منصوب را به همراه وظایف و اختیارات وی برای درج در روزنامه رسمی کشور به قوه قضائیه ارسال کند. صلاحیت سرپرست موقت باید به تأیید شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی برسد. قائم مقام و معاونان مؤسسه اعتباری به پیشنهاد سرپرست موقت با حکم معاون نظارتی بانک مرکزی منصوب می‌شوند. همچنین معاون نظارتی مجاز به عزل سرپرست موقت، قائم مقام و معاونان «مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی» است.

تبصره- از زمانی که هیأت عالی، معاون نظارتی را مأمور به تعیین سرپرست موقت برای مؤسسه اعتباری می‌کند، تا زمان تعیین سرپرست موقت، مجمع عمومی و هیأت مدیره مؤسسه اعتباری حق تشکیل جلسه و تصمیم‌گیری در امور مؤسسه اعتباری را نخواهند داشت و احکام یا قراردادهایی که در این مدت توسط مدیران مؤسسه اعتباری امضاء شده باشد، نافذ نیست؛ مگر این که هیأت انتظامی بدوی یا تجدیدنظر -حسب مورد- رأی به نقض مصوبه هیأت عالی در خصوص تعیین سرپرست موقت برای مؤسسه اعتباری موردنظر بدهد.

ماده ۴۰- از تاریخ قطعی شدن انتصاب سرپرست موقت، اقدامات سرپرست موقت و دستورات وی در چهارچوب این قانون و مقررات و دستورات ابلاغی بانک مرکزی برای سهامداران، بستانکاران، سپرده‌گذاران، بدهکاران، مدیران و کارکنان مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی لازم‌الاتباع است. قائم مقام سرپرست موقت در غیاب وی دارای کلیه وظایف و اختیارات سرپرست موقت می‌باشد.

ماده ۴۱- سرپرست موقت علاوه بر کلیه وظایف و اختیارات مندرج در اساسنامه مؤسسه اعتباری برای هیأت مدیره و هیأت عامل، وظایف و اختیارات زیر را دارا می‌باشد:

الف- وظایف سرپرست موقت:

۱- استفاده از کلیه ظرفیت‌های قانونی برای خاتمه دادن یا اعمال تغییر در قراردادهایی که به تشخیص سرپرست موقت، ثبات و سلامت مؤسسه اعتباری را در معرض مخاطره قرار داده‌است؛

۲- بررسی کلیه قراردادها، عملیات و اقدامات مهمی که در مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی انجام و منجر به وارد آمدن خسارت عمده به مؤسسه اعتباری، به تشخیص سرپرست موقت و تأیید معاون نظارتی بانک مرکزی، شده‌است. از جمله: فروش دارایی‌های ثابت بانک به قیمت‌هایی پایین‌تر از قیمت بازار و یا هدیه‌دادن آنها؛ خرید دارایی ثابت بانک به قیمت‌هایی بالاتر از قیمت بازار؛ اعطای تسهیلات به اشخاص فاقد صلاحیت اعتباری؛ پرداخت پاداش به مدیران بانک و توزیع سود ما بین سهامداران در شرایطی که سود و پاداش توزیع شده متناسب با سوددهی واقعی بانک نبوده است؛ اختلاس، سوء استفاده و غصب اموال مؤسسه اعتباری؛ اعطای تخفیفات، امتیازات یا ترجیحات خاص برای برخی مشتریان که در شرایط مشابه به سایر مشتریان اعطاء نمی‌شده است؛ تخطی از الزامات و مقررات قانونی برای اعطای تسهیلات به «اشخاص مرتبط» یا قبول تعهدات

به نفع آنها به صورت مستقیم یا با واسطه؛ ارزیابی وثائق تودیع شده نزد مؤسسه اعتباری بیشتر از ارزش واقعی آنها. سرپرست موقت موظف است ابطال قراردادهای یادشده و جبران خسارت وارده را از دادگاه درخواست کند. دادگاه باید به این گونه دعوی به فوریت و خارج از نوبت رسیدگی کند.

۳- شناسایی مدیران، سهامداران مؤثر و کارکنان مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی که مسئول اقدامات موضوع اجزای (۱) و (۲) بند «الف» این ماده بوده‌اند؛ تهیه اظهارنامه علیه آنان و مطالبه جبران فوری خسارات وارده به مؤسسه اعتباری. سرپرست موقت موظف است همزمان، از مرجع ذیصلاح اعمال اقدامات تأمینی نظیر ممنوعیت خروج از کشور را علیه این اشخاص درخواست نماید. چنانچه اشخاص یادشده ظرف مدت مذکور در اظهارنامه اقدام به جبران خسارات ننمایند، سرپرست موقت موظف به طرح دعوی علیه آنان می‌باشد. دادگاه موظف است به این گونه دعوی به فوریت و خارج از نوبت رسیدگی کند.

۴- سایر اموری که به تصویب شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی رسیده و توسط معاون نظارتی بانک مرکزی به سرپرست موقت ابلاغ می‌شود.

ب- اختیارات سرپرست موقت:

۱- تعلیق حق برداشت برخی از سپرده‌گذاران مؤسسه اعتباری به صورت جزئی یا کلی، پس از اخذ مجوز از شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی؛

۲- تهیه گزارش ارزیابی کیفیت دارایی‌ها و اصلاح صورت‌های مالی به منظور شفاف شدن میزان و کیفیت دارایی‌ها؛

۳- خاتمه دادن به خدمت برخی از کارکنان مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی با حفظ کلیه حقوق قانونی آنان؛

۴- به کارگیری اشخاص در مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی به صورت موقت. هرگونه استخدام دائمی افراد در مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی منوط به موافقت شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی است.

۵- پیشنهاد گزیر مؤسسه اعتباری به معاون نظارتی.

ماده ۴۲- پس از انتصاب سرپرست موقت:

الف- هرگونه اقدام و فعالیت مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی که بدون اذن یا اجازه مستقیم یا غیرمستقیم سرپرست موقت انجام شود، باطل است و ملغی‌الاثرباشد.

ب- مدیران مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی باید تمامی دارایی‌ها، اسناد، دفاتر، نرم‌افزارها و بانک‌های اطلاعاتی، مهرها و تمامی اطلاعات مربوط به عملیات و فعالیت مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی را در اختیار سرپرست موقت قرار دهند به گونه‌ای که معاون نظارتی بانک مرکزی از به دست گرفتن کنترل بانک توسط سرپرست موقت اطمینان حاصل نماید. همچنین کلیه افرادی که تا پنج سال قبل از تعیین سرپرست موقت در مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی مسئولیت داشته یا مشغول به کار بوده‌اند، موظفند بنا به درخواست سرپرست موقت با وی همکاری نموده و اسناد، مدارک و اطلاعات لازم را در اختیار وی قرار دهند. نیروی انتظامی موظف است با درخواست سرپرست موقت و حکم دادستان، همکاری لازم را برای در اختیار گرفتن کنترل ساختمانها، املاک، دارایی‌ها، تجهیزات، دفاتر و اسناد مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی انجام دهد.

پ- هزینه‌های مرتبط با سرپرستی از محل منابع مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی تأمین می‌شود. در صورتی که به تشخیص معاونت نظارتی بانک مرکزی، منابع مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی برای تأمین هزینه‌های موردنظر کافی نباشد،

کسری توسط صندوق ضمانت سپرده‌ها تأمین می‌شود.

ت- طرح هرگونه دعوی علیه مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی باید به طرفیت بانک مرکزی صورت پذیرد و سرپرست موقت، قائم مقام، معاونان و مدیران مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی را نمی‌توان در خصوص اقداماتشان در مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی طرف دعوی قرار داد؛ مگر در مواردی که به تشخیص دادستان کل کشور، اقدامات آنان خارج از چهارچوب اختیارات قانونی یا اختیارات مصرح در اساسنامه مؤسسه اعتباری بوده و مرتکب جرم شده باشند.

ث- اقدامات صورت پذیرفته توسط سرپرست موقت، با شکایت سهامداران، مدیران یا سایر ذی‌نفعان مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی به هیچ وجه باطل یا ملغی‌الاثرب نمی‌شوند. در صورتی که اشخاص مزبور به موجب رأی قطعی دادگاه متضرر شده باشند، خسارات وارده در حدود مقرر در قانون و حکم دادگاه، صرفاً به صورت مالی جبران می‌شود.

ماده ۴۳- چنانچه در دوره سرپرستی معاون نظارتی به این نتیجه برسد که شاخص‌های ناظر به وضعیت سرمایه و نقدینگی مؤسسه اعتباری کماکان نامطلوب بوده و قابل اصلاح نمی‌باشد، موظف است پیشنهاد گزیر مؤسسه اعتباری را به هیأت عالی ارائه کند. در صورت تأیید پیشنهاد معاون نظارتی توسط هیأت عالی، مؤسسه اعتباری وارد مرحله گزیر می‌شود. مدیریت گزیر مؤسسات اعتباری برعهده صندوق ضمانت سپرده‌هاست. مدیر گزیر موظف است گزیر مؤسسه اعتباری را در چهارچوب قانون، با کمترین هزینه مالی و اجتماعی و با هدف صیانت و رعایت غبطه سپرده‌گذاران، سهامداران، به‌ویژه سپرده‌گذاران و سهامداران خرد، و سایر ذی‌نفعان به انجام برساند. در صورتی که هریک از ذی‌نفعان مؤسسه اعتباری نسبت به مصوبه هیأت عالی مبنی بر گزیر مؤسسه اعتباری موردنظر معترض باشد، می‌تواند اعتراض خود را به همراه دلایل و مستندات ظرف سه روز کاری به دبیرخانه هیأت انتظامی بانک مرکزی تسلیم نماید. هیأت انتظامی بدوی باید ظرف مدت یک هفته به اعتراض واصله رسیدگی نموده و اقدام به صدور رأی نماید. ذی‌نفع معترض یا هریک از ذی‌نفعان دیگر مؤسسه اعتباری و معاون نظارتی سه روز کاری برای اعتراض به رأی هیأت انتظامی بدوی فرصت دارند. در صورتی که هیچیک از طرفین به رأی هیأت انتظامی بدوی اعتراض نکند، رأی هیأت مزبور قطعی است. در صورت وصول اعتراض، هیأت انتظامی تجدید نظر سه روز کاری فرصت دارد تا به اعتراض واصله رسیدگی و مبادرت به صدور رأی نماید. در هر صورت، چنانچه مؤسسه اعتباری به مصوبه هیأت عالی مبنی بر لغو مجوز، گزیر و انحلال مؤسسه اعتباری اعتراض نکند، یا اعتراض مؤسسه اعتباری توسط هیأت انتظامی بدوی یا تجدیدنظر حسب مورد- وارد تشخیص داده نشود، صندوق ضمانت سپرده‌ها به‌عنوان مدیر گزیر موظف است ظرف حداکثر پنج روز کاری، فرایند گزیر مؤسسه اعتباری موردنظر را آغاز کند. اعطای تسهیلات جدید، صدور ضمانت‌نامه، گشایش اعتبار اسنادی و افتتاح حساب توسط مؤسسه اعتباری تحت گزیر، مجاز نمی‌باشد. مدیر گزیر موظف است در چهارچوب مصوب شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی، فعالیت‌های اصلی مؤسسه اعتباری که عدم انجام آن در دوران گزیر منجر به ایجاد بی‌ثباتی مالی می‌گردد، را تا زمان خاتمه امر تصفیه و آگهی ختم تصفیه، ادامه دهد.

تبصره ۱- مقررات ناظر بر گزیر مؤسسات اعتباری به پیشنهاد هیأت مدیره صندوق ضمانت سپرده‌ها و تأیید معاون نظارتی به تصویب شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی می‌رسد.

تبصره ۲- در دو سال نخست اجرای این قانون، هیأت عالی می‌تواند اجرای این ماده و بند «ت» ماده (۳۸) این قانون را در مورد مؤسسات اعتباری که باید برای آنها سرپرست موقت تعیین شده یا در فرایند گزیر قرار گیرند، در صورتی که دستورات

بانک مرکزی در خصوص اقدامات پیشگیرانه و اصلاحی، موضوع بندهای «ب» و «پ» ماده مذکور را به‌طور کامل رعایت کنند، تعلیق کند.

ماده ۴۴- دولت موظف است در صورتی که نسبت کفایت سرمایه مؤسسات اعتباری دولتی یا مؤسسات اعتباری که دولت سهامدار مؤثر آنهاست، حسب اعلام بانک مرکزی از حد مجاز پایین‌تر باشد، ظرف مدت یک‌سال از زمان اعلام بانک مرکزی، اقدامات لازم را برای افزایش سرمایه مؤسسه اعتباری موردنظر انجام دهد. همچنین سازمان برنامه و بودجه موظف است اعتبار موردنیاز را در لایحه بودجه کل کشور پیش‌بینی نموده، و به‌طور کامل تخصیص دهد.

ماده ۴۵- انجام موارد زیر از سوی «اشخاص تحت نظارت» یا مدیران آنها تخلف محسوب می‌شود. معاون نظارتی بانک مرکزی در مقام دادستان انتظامی موظف است در صورت مشاهده هریک از تخلفات، به «شخص تحت نظارت» متخلف کتباً اخطار دهد و در صورت تداوم یا تکرار تخلف، با تنظیم کیفرخواست، اعمال تنبیهات مذکور در ماده (۴۶) این قانون را از هیأت انتظامی درخواست کند:

الف- تخلفی از احکام این قانون و سایر قوانین مربوط و نیز تخلفی از مقررات، دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها و دستورات بانک مرکزی و هرگونه تلاش برای بی‌اثرکردن آنها؛

ب- تخلفی از شرایط و ضوابط مجوزهای صادره بانک مرکزی و یا نقض هریک از شرایط و ضوابطی که مجوزهای مذکور براساس آنها صادرشده است؛

پ- تخلفی از مفاد اساسنامه؛

ت- تخلفی از تعهدات ارائه‌شده به بانک مرکزی در مورد انجام اقدامات اصلاحی؛

ث- اقداماتی که منافع سپرده‌گذاران، مشتریان و یا ثبات، ایمنی و سلامت مالی آن مؤسسه اعتباری یا شبکه بانکی یا نظام پرداخت را به مخاطره می‌اندازد؛

ج- عدم تنظیم و نگهداری صحیح دفاتر، حسابها، اطلاعات و صورتهای مالی مطابق با مقررات و دستورالعمل‌های ابلاغی بانک مرکزی و عدم ارائه به موقع، صحیح و کامل داده‌ها، اطلاعات، صورتهای مالی و گزارش‌ها به بانک مرکزی و صندوق ضمانت سپرده‌ها؛

چ- خودداری از ارائه اطلاعات در مواردی که به موجب قانون یا دستور مرجع قضائی مکلف به ارائه آن است؛

ح- جلوگیری از اعمال نظارت بانک مرکزی؛

خ- فعالیت به عنوان عضو هیأت مدیره، هیأت عامل و سایر مناصب مدیریتی مؤسسات اعتباری بدون تأیید بانک مرکزی؛
د- توقف فعالیت مؤسسه اعتباری بدون عذر موجه؛

ذ- افشای اسرار بانکی مشتریان و یا اطلاعات حسابهای آنها بدون حکم قانونی یا دستور مرجع قضائی؛

ر- جعل یا مخدوش نمودن اسناد فیزیکی و الکترونیکی؛

ز- ارائه خدمات بانکی به اشخاصی که حسب قوانین و مقررات، ارائه خدمات به آنها ممنوع است؛

ژ- عدم اجرای دستورات صندوق ضمانت سپرده‌ها در مواردی که به موجب این قانون یا قوانین دیگر به صندوق اختیار داده شده‌است؛

س- عدم رعایت سقف‌های موضوع بند (۲۴) ماده (۱۱) این قانون؛

ش- سایر تخلفات مشابه به تشخیص شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی.

ماده ۴۶- هیأت انتظامی بانک مرکزی موظف است کیفرخواست صادره از سوی معاون نظارتی را به‌فوریت رسیدگی کند. هیأت انتظامی می‌تواند «شخص تحت نظارت» متخلف را به یک یا چند مورد از تنبیهات زیر محکوم کند:

الف- اخطار کتبی به «شخص تحت نظارت» یا مدیرعامل، قائم مقام مدیرعامل، معاونان مدیرعامل، رئیس یا هریک از اعضای هیأت مدیره یا هریک از سهامداران مؤثر آن؛

ب- تعلیق یا سلب صلاحیت موقت یا دائم هریک از اعضای هیأت مدیره، هیأت عامل یا مدیران «شخص تحت نظارت»؛

پ- سلب صلاحیت از سهامداران مؤسسه اعتباری که بیشتر از ده درصد (۱۰٪) سهام آن مؤسسه را در اختیار دارند؛

ت- اعمال جریمه نقدی برای «اشخاص تحت نظارت» تا سقف یک‌درصد (۱٪) دارایی‌ها یا پانصد میلیارد (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال هرکدام که بیشتر باشد؛

ث- اعمال جریمه نقدی برای مدیرعامل، قائم مقام مدیرعامل، معاونان مدیرعامل و یا هر یک از اعضای هیأت مدیره تا سقف پنجاه میلیارد (۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال یا پنج برابر میزان تخلف هرکدام که بیشتر باشد؛

ج- انفصال دائم مدیرعامل، قائم مقام مدیرعامل، معاونان مدیرعامل و یا هر یک از اعضای هیأت مدیره یا مدیران از خدمات دولتی و عمومی؛

چ- الزام معاون نظارتی به آغاز فرایند نصب سرپرست موقت برای «شخص تحت نظارت»؛

ح- الزام معاون نظارتی به آغاز فرایند گزیر «شخص تحت نظارت».

تبصره- صدور احکام مذکور در بندهای «چ» و «ح» این ماده در خصوص مؤسسات اعتباری مستلزم موافقت هیأت عالی و در خصوص سایر «اشخاص تحت نظارت» مستلزم موافقت شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی است.

ماده ۴۷- انجام هرگونه عملیات بانکی، ارائه انواع خدمات بانکی، صرافی، واسپاری (لیزینگ) و مانند آن و نیز ایجاد و ثبت «اشخاص تحت نظارت»، ایجاد شعبه، باجه یا نمایندگی و هر نوع فعالیت در نظام پرداخت، صرفاً با مجوز بانک مرکزی و در چهارچوب مقررات مصوب شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی مجاز است. همچنین انجام عملیات و ارائه خدمات بانکی از طریق پایگاه‌های اینترنتی، برنامه‌های کاربردی بر بستر تلفن همراه و مشابه آن، به‌جز مواردی که با تصویب شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی از دریافت مجوز معاف می‌باشد، منوط به کسب مجوز از بانک مرکزی است. اقدام به فعالیت‌های مذکور در این ماده بدون کسب مجوز، جرم تلقی می‌شود. بانک مرکزی موظف است اسامی و اطلاعات کلیه اشخاص مجاز را به طرق مقتضی از جمله درج در پایگاه اطلاع‌رسانی خود اعلام عمومی نموده و به اطلاع نیروی انتظامی و قوه قضائیه برساند. هر مؤسسه‌ای که در فهرست مؤسسات مجاز نباشد، غیرمجاز محسوب می‌شود. نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران موظف است فعالیت اشخاص حقیقی یا حقوقی را که بدون اخذ مجوز از بانک مرکزی مبادرت به اقدامات مذکور در این ماده می‌نمایند، به‌محض اعلام بانک مرکزی و بدون نیاز به دستور مقام قضائی متوقف کند. همچنین وزارت اطلاعات و نیروی انتظامی موظفند درصورت اطلاع از انجام فعالیت‌های مذکور در صدر این ماده توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی بدون کسب

مجوز از بانک مرکزی، مراتب را بلافاصله، کتباً به بانک مرکزی و دادستان مرکز استان گزارش نمایند.

ماده ۴۸- دادگاه موظف است اشخاصی را که بدون أخذ مجوز مبادرت به اقدامات مذکور در ماده (۴۷) این قانون نمایند، با صدور کیفرخواست توسط معاون نظارتی بانک مرکزی، به ترتیب ذیل مجازات کند.

الف- چنانچه مرتکب شخص حقیقی باشد، ضمن الزام به بازپرداخت وجوه دریافتی از مردم، علاوه بر جزای نقدی حداکثر معادل دوبرابر وجه تحصیل یا جمع‌آوری شده تحت هر عنوان، به حبس درجه پنج یا شش ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی، محکوم می‌گردد.

ب- چنانچه مرتکب شخص حقوقی باشد علاوه بر انحلال شخص حقوقی ایجاد شده و مصادره کل اموال آن به استثنای اموالی که متعلق به مردم است و باید عودت داده شود، اعضای هیأت مدیره، مدیر عامل و سایر مدیران یا سهامداران مؤثر به تشخیص مرجع قضائی، به مجازات حبس مذکور در بند «الف» این ماده محکوم می‌شوند. این افراد در قبال خسارات وارده به اشخاص ثالث مسئولیت تضامنی خواهند داشت. جرائم موضوع این ماده، از جرائم اقتصادی محسوب می‌گردد.

پ- قوه قضائیه موظف است شعب رسیدگی ویژه این موضوع را دائر کند. شعب یادشده موظفند به کیفرخواست‌های صادره از سوی معاون نظارتی بانک مرکزی، مستقیماً و خارج از نوبت رسیدگی کنند.

ماده ۴۹- اعطای هرگونه پروانه فعالیت و ارائه هرگونه خدمت به اشخاصی که بدون مجوز بانک مرکزی اقدام به فعالیت‌های مذکور در ماده (۴۷) این قانون می‌نمایند، ممنوع است. همچنین، استفاده آگاهانه کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی اعم از دستگاه‌های دولتی و عمومی غیردولتی از خدمات اشخاصی که بدون مجوز مبادرت به فعالیت‌های مذکور در ماده (۴۷) این قانون می‌کنند، ممنوع می‌باشد. در صورت نقض این حکم، شخص حقیقی یا نماینده قانونی شخص حقوقی مرتکب، به یک یا چند مورد از مجازات‌های درجه پنج ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی با اصلاحات و الحاقات بعدی، محکوم خواهند شد.

ماده ۵۰-

الف- انتشار هر نوع آگهی یا اطلاعیه یا اقدام تبلیغی از طریق هر نوع رسانه (ملی، خصوصی، داخلی یا خارجی) اعم از نشریات و مطبوعات الکترونیکی و غیرالکترونیکی، دیداری یا شنیداری به نفع اشخاصی که به فعالیت‌های پولی و بانکی بدون أخذ مجوز از بانک مرکزی اشتغال دارند، ممنوع است.

ب- بانک مرکزی موظف است بر محتوای تبلیغات مربوط به «اشخاص تحت نظارت» دارای مجوز نظارت کند. کلیه رسانه‌ها و اشخاص حقیقی یا حقوقی متولی مباشر در امر تبلیغات موظفند به محض ابلاغ کتبی بانک مرکزی، تبلیغات موردنظر آن بانک را متوقف نمایند. تخلف رسانه‌ها از این حکم مستوجب جریمه نقدی تا میزان ده برابر هزینه تبلیغ صورت گرفته یا سقف جزای نقدی درجه سه موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی، هر کدام که بیشتر باشد تعیین می‌شود. در خصوص تخلف رسانه‌های دولتی یا وابسته به دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۲۹) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ و مستثنیات آن، بالاترین مقام مسؤول (به تشخیص دادگاه) به انفصال از خدمات دولتی از یک تا پنج سال محکوم می‌شود. رعایت اصل (۱۶۸) قانون اساسی در اجرای احکام این ماده الزامی است.

ماده ۵۱- هرگونه انتشار خبر کذب درخصوص «اشخاص تحت نظارت» توسط هر شخص از طریق رسانه‌های ارتباط جمعی، به قصد اضرار به غیر یا تشویش اذهان عمومی، جرم محسوب و مشمول مجازاتهای موضوع ماده (۶۹۸) قانون مجازات اسلامی می‌شود. همچنین مرتکب با شکایت «شخص تحت نظارت» ذینفع، به جبران خسارت مادی و معنوی وارده به وی محکوم می‌شود.

ماده ۵۲- فعالیت اشخاصی که بدون داشتن تأییدیه صلاحیت از بانک مرکزی یا پس از عزل، تعلیق یا لغو تأییدیه صلاحیت، در سمت‌های مدیرعامل، قائم‌مقام مدیرعامل، معاون مدیرعامل و عضو هیأت مدیره مؤسسات اعتباری فعالیت نمایند، در حکم تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال عمومی محسوب می‌شود. اشخاص مذکور علاوه بر مجازات مربوط به آن که بنا به شکایت بانک مرکزی توسط دادگاه تعیین می‌شود، از سوی هیأت انتظامی مؤسسات اعتباری به پرداخت جزای نقدی تا مبلغ یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به ازای هر روز تخلف محکوم می‌شوند. مدیران موضوع این ماده، مجاز به امضای هیچ‌یک از اسناد تعهدآور مؤسسه اعتباری نمی‌باشند.

ماده ۵۳- «اشخاص تحت نظارت» موظفند علاوه بر مقررات این قانون، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های آن و بخش‌نامه‌ها و دستورالعمل‌هایی که بانک مرکزی در اجرای قوانین صادر می‌کند و همچنین اساسنامه خود را رعایت کنند و همچنین موظفند حسب درخواست بانک مرکزی، داده‌ها، اطلاعات و مستندات موردنیاز را در قالب موردنظر بانک مرکزی اعم از الکترونیکی و فیزیکی ارائه نمایند.

ماده ۵۴- نظارت بانک مرکزی بر مؤسسات اعتباری، به‌صورت نظارت یکپارچه می‌باشد، به‌نحوی که علاوه بر ارزیابی خطر(ریسک) فعالیت مؤسسه اعتباری، خطر(ریسک) ناشی از فعالیت گروه مؤسسه اعتباری نیز مورد نظارت و ارزیابی قرار گیرد. دستورالعمل نظارت یکپارچه به‌تصویب هیأت عالی می‌رسد.

تبصره- گروه مؤسسه اعتباری شامل کلیه اشخاص حقوقی اعم از شرکت‌های تابعه و وابسته و سهامداران مؤثر است که به تشخیص بانک مرکزی به واسطه برخورداری از روابط مالکیتی (سهامداری)، مدیریتی، مالی، کنترلی و یا به هر نحو دیگر، مؤسسه اعتباری را به صورت مؤثر در معرض خطر(ریسک) قرار دهند.

ماده ۵۵-

الف- مؤسسات اعتباری موظفند با استقرار نظام‌ها و فرآیندهای داخلی موردنیاز، از انطباق عملیات خود با مقررات احتیاطی ابلاغی بانک مرکزی اطمینان حاصل کنند. مقررات احتیاطی توسط معاونت نظارتی بانک مرکزی به مؤسسات اعتباری ابلاغ می‌شود.

ب- به‌منظور اشراف اطلاعاتی بانک مرکزی بر مؤسسات اعتباری کشور، کلیه مؤسسات اعتباری موظفند سامانه‌های عملیاتی خود را مطابق الگوی ابلاغی بانک مرکزی ظرف مدت یک سال به گونهای تنظیم کنند که هرگونه تغییر در هریک از متغیرهای زیر به صورت برخط برای اعضای هیأت مدیره، اعضای هیأت عامل و بانک مرکزی قابل مشاهده باشد:

۱- نسبت کفایت سرمایه مؤسسه اعتباری؛

۲- نسبت‌های نقدینگی مؤسسه اعتباری به تفکیک انواع؛

۳- مانده سپرده‌ها، به تفکیک انواع سپرده؛

- ۴- مانده تسهیلات اعطائی، به تفکیک انواع تسهیلات؛
 - ۵- مانده کل تعهدات پذیرفته شده به نفع اشخاص به تفکیک نوع تعهدات؛
 - ۶- مانده «تسهیلات و تعهدات کلان»، به تفکیک جاری، سررسید گذشته، معوق، مشکوک الوصول و امهال شده؛
 - ۷- مانده تسهیلات اعطائی و تعهدات پذیرفته شده به نفع «اشخاص مرتبط» به تفکیک جاری، سررسید گذشته، معوق، مشکوک الوصول و امهال شده؛
 - ۸- صورت تفصیلی تسهیلات و تعهدات مربوط به مصادیق اشخاص مذکور در اجزای (۶) و (۷) این بند به همراه نرخ سود و وثائق دریافتی در هر مورد، به تفکیک جاری، سررسید گذشته، معوق، مشکوک الوصول و امهال شده؛
 - ۹- مانده تسهیلات اعطائی به دولت و دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ با اصلاحات و الحاقات بعدی، به تفکیک جاری، سررسید گذشته، معوق، مشکوک الوصول و امهال شده؛
 - ۱۰- جمع مطالبات غیرجاری به تفکیک سررسید گذشته، معوق، مشکوک الوصول و نسبت مطالبات غیرجاری به کل مطالبات مؤسسه اعتباری؛
 - ۱۱- میزان تسهیلات امهال شده به تفکیک «اشخاص مرتبط» و گیرندگان «تسهیلات کلان»؛
 - ۱۲- مانده بدهی به بانک مرکزی به تفکیک سرفصلهای مربوط؛
 - ۱۳- مانده مطالبات از بانک مرکزی؛
 - ۱۴- مانده بدهی به سایر مؤسسات اعتباری، به صورت سرجمع و تفکیک شده؛
 - ۱۵- مانده مطالبات از سایر مؤسسات اعتباری، به صورت سرجمع و تفکیک شده؛
 - ۱۶- ارزش دارایی های ثابت به قیمت دفتری و برآورد قیمت روز؛
 - ۱۷- حقوق صاحبان سهام به تفکیک سرفصل؛
 - ۱۸- فهرست سهامداران مؤثر مؤسسه اعتباری؛
 - ۱۹- میزان سهام مؤسسه اعتباری در سایر بنگاه های اقتصادی به تفکیک؛
 - ۲۰- میانگین و بالاترین نرخ سود پرداخت شده به سپرده گذاران در یک سال گذشته؛
 - ۲۱- میانگین و بالاترین نرخ سود تسهیلات اعطا شده در یک سال گذشته؛
 - ۲۲- ذخائر عمومی و اختصاصی مطالبات مشکوک الوصول به تفکیک انواع و تغییرات آنها؛
 - ۲۳- وضعیت باز ارزی مؤسسه اعتباری و تغییرات آن؛
 - ۲۴- سایر شاخص های احتیاطی و نظارتی به تشخیص بانک مرکزی.
- تبصره ۱- تعاریف، نحوه محاسبه و حدود مجاز هریک از موارد فوق توسط شورای مقررات گذاری و نظارت بانکی تعیین میشود. بانک مرکزی موظف است ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، دستورالعمل اجرایی این ماده مشتمل بر واژه نامه اقلام اطلاعات نظارت بانکی، نحوه محاسبه و استانداردهای گزارشگری را که به تصویب شورای مقررات گذاری و نظارت بانکی رسیده است، به کلیه مؤسسات اعتباری ابلاغ کند.
- تبصره ۲- هیأت مدیره و مدیرعامل موظفند فعالیتهای مؤسسه اعتباری را به گونه ای تنظیم کنند که متغیرهای مزبور از

حدود تعیین شده توسط قانون یا دستورالعمل‌های صادره توسط بانک مرکزی، تجاوز نکند. اعضای هیأت مدیره، مدیرعامل، قائم مقام مدیرعامل و معاونان و مدیران ذی‌ربط در هریک از موارد فوق‌الذکر مشترکاً مسؤول هستند و ادعای جهل نسبت به وضعیت و عملکرد مؤسسه اعتباری از آنان مسموع نیست.

تبصره ۳- هرگونه اقدام برای کتمان اقلام اطلاعاتی موضوع این ماده یا بیش‌اظهاری یا کم‌اظهاری آنها، مستوجب انفصال موقت یا دائم از خدمت در «اشخاص تحت نظارت» برای هیأت مدیره و هیأت عامل مؤسسه اعتباری، مدیران و کارکنان آن می‌شود. همچنین اشخاص یادشده، مدیران شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات فناوری اطلاعات و سایر اشخاص حقیقی یا حقوقی که در کتمان، بیش‌اظهاری یا کم‌اظهاری اقلام اطلاعاتی موضوع این ماده دخیل بوده‌اند، متضامناً مسؤول بوده و به تمام یا برخی از مجازات‌های درجه چهار ماده (۱۹) قانون مجازات عمومی محکوم می‌شوند.

ماده ۵۶- طرح هرگونه دعوی که منشأ آن اقداماتی باشد که بانک مرکزی به موجب اختیارات قانونی خود انجام می‌دهد، باید به طرفیت بانک مرکزی صورت پذیرد و در مواردی که به تشخیص مرجع قضائی، اقدامات نظارتی بانک مرکزی موجب ایراد خسارت به «اشخاص تحت نظارت» یا اشخاص ثالث شده باشد، خسارت وارده توسط بانک مرکزی جبران می‌شود. صرفاً در صورت اثبات تقصیر مدیران و کارکنان بانک مرکزی توسط مراجع قضائی، این اشخاص مسؤول جبران خسارت می‌باشند. این حکم، مانع از رسیدگی به عملکرد مدیران و کارکنان توسط هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان نیست.

تبصره- منظور از اقدامات نظارتی، اقداماتی است که در راستای اعمال نظارت بر «اشخاص تحت نظارت» می‌باشد و مشتمل بر اقدامات به عمل آمده در تمامی مراحل از جمله تأسیس، اعطای مجوز، نظارت بر فعالیت، تغییرات ثبتی، گزیر، ادغام، انحلال و تصفیه می‌باشد.

فصل ششم: سیاست‌های رسانه‌ای و اطلاع‌رسانی بانک مرکزی

ماده ۵۷- بانک مرکزی موظف است از ابزارهای ارتباطی مناسب برای مدیریت انتظارات و اجرای سیاست‌های پولی استفاده کند. سیاست‌های رسانه‌ای و اطلاع‌رسانی بانک مرکزی به پیشنهاد رئیس کل به تصویب هیأت عالی می‌رسد. سیاست‌ها و مواضع بانک مرکزی صرفاً توسط رئیس کل در چهارچوب سیاست‌های رسانه‌ای و اطلاع‌رسانی بانک مرکزی اعلام می‌شود. سایر اعضای هیأت عالی، اعم از اعضای دارای حق رأی و اعضای ناظر و مدعو، هیأت‌های انتظامی، شورای سیاست‌گذاری پولی، شورای مقررات‌گذاری و نظارت بانکی، معاونان و مدیران بانک مرکزی فقط در چهارچوب سیاست‌های رسانه‌ای و اطلاع‌رسانی بانک مرکزی و با هماهنگی رئیس کل مجاز به اظهارنظر عمومی در خصوص موضوعات مرتبط با بانک مرکزی هستند.

ماده ۵۸- بانک مرکزی موظف است حداقل ماهی یک‌بار، گزیده آمارهای اقتصادی و اطلاعات نظام بانکی را در چهارچوبی که هیأت عالی تعیین می‌کند، منتشر کند. همچنین، بانک مرکزی موظف است صورتهای مالی و شاخصهای عملکردی «اشخاص تحت نظارت» را در بازه‌های زمانی مشخص در چهارچوبی که هیأت عالی تعیین می‌کند، برای عموم منتشر کند.

فصل هفتم: رابطه بانک مرکزی و دولت

ماده ۵۹- کلیه حساب‌های بانکی اعم از ریالی و ارزی دولت و کلیه دستگاههای موضوع ماده (۲۹) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ و شرکتهایی که صددرصد سهام آنها متعلق به دولت یا دستگاههای مذکور می‌باشد، صرفاً از طریق خزانه‌داری کل کشور و نزد بانک مرکزی افتتاح و نگهداری می‌شود. دستگاههای یادشده موظفند کلیه دریافت‌ها و پرداخت‌های خود را فقط از طریق حساب‌های افتتاح‌شده نزد بانک مرکزی انجام دهند.

ماده ۶۰- بانک مرکزی موظف است با درخواست وزیر امور اقتصادی و دارایی و در چهارچوب مصوب هیأت عالی امور زیر را انجام دهد:

الف- فراهم کردن زمینه انتشار، عرضه و حراج اوراق بهادار ریالی و ارزی به نمایندگی دولت در بازارهای داخلی و بین‌المللی؛

ب- انعقاد موافقتنامه پرداخت در اجرای قراردادهای پولی، مالی، بازرگانی و حمل و نقل بین دولت و سایر کشورها که مطابق اصول (۷۷) و (۱۲۵) قانون اساسی منعقد شده‌باشد؛

پ- سایر امور مشابه.

تبصره- اجرای این ماده نباید موجب ایجاد تعهدات مالی برای بانک مرکزی شود.

ماده ۶۱- دولت، شرکتهای دولتی و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی موظفند در صورت ایجاد بدهی خارجی، آخرین وضعیت ایجاد یا انجام تعهدات مزبور را در چهارچوب دستورالعملی که به تصویب هیأت عالی می‌رسد، به بانک مرکزی اطلاع دهند. بانک مرکزی موظف است در گزارشهای ادواری خود، آخرین وضعیت تعهدات خارجی کشور را گزارش کند. هیأت عالی می‌تواند در موارد ضرورت و در چهارچوب قانون و سیاست‌های ارزی بانک مرکزی، ایجاد تعهدات خارجی توسط دولت، شرکتهای دولتی و سایر اشخاص حقوقی و حقیقی را محدود کند. مدیریت بدهی‌های خارجی کشور به هیچ‌وجه به معنی تضمین و یا بازپرداخت آنها توسط بانک مرکزی نمی‌باشد.

ماده ۶۲- رئیس کل نماینده جمهوری اسلامی ایران در صندوق بین‌المللی پول است. انجام کلیه وظایف و اعمال اختیاراتی که به موجب قانون اجازه مشارکت دولت ایران در مقررات کنفرانس منعقد در برتن‌وودز مربوط به تأسیس صندوق و بانک بین‌المللی مصوب ۱۳۲۴/۱۰/۶ به بانک ملی ایران واگذار شده است، با بانک مرکزی می‌باشد.

ماده ۶۳-

الف- دولت باید در تهیه پیش‌نویس لوایح، تصویب‌نامه‌ها و برنامه‌های اقتصادی و مالی از جمله عملیات ارزی، بودجه‌ریزی و تأمین مالی بخش عمومی از داخل و خارج و تضامین آن، با بانک مرکزی مشورت کند.

ب- رئیس کل می‌تواند بدون حق رأی در جلسات هیأت وزیران شرکت کند. همچنین، وزیر امور اقتصادی و دارایی می‌تواند بدون حق رأی در جلسات هیأت عالی شرکت کند.

پ- بانک مرکزی موظف است نظرات خود را در خصوص لوایح و طرح‌های اقتصادی که به نظام بانکی مربوط می‌شود، به مجلس شورای اسلامی ارائه کند.

ماده ۶۴-

الف- بانک مرکزی می‌تواند با رعایت اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی، به دولت تنخواه با سررسید کمتر از یک سال اعطاء کند.

ب- مانده تنخواه دریافت شده دولت در هر مقطع از سال نباید از سه درصد (۳٪) بودجه عمومی مصوب دولت در همان سال تجاوز کند.

پ- در صورت عدم تسویه تنخواه در ظرف زمانی مقرر، اعطای هرگونه تنخواه جدید به دولت توسط بانک مرکزی ممنوع است.

فصل هشتم: صورت‌های مالی بانک مرکزی، حسابرسی و انتشار آنها

ماده ۶۵- صورت‌های مالی بانک مرکزی باید حداقل یک‌بار در سال مطابق ترتیبات مندرج در ماده (۱۷) این قانون توسط سازمان حسابرسی مورد حسابرسی قرار گیرد. ترازنامه بانک مرکزی، پس از تأیید هیأت نظار در روزنامه رسمی منتشر می‌شود. تبصره- موارد غیرقابل انتشار صورت‌های مالی بر اساس قواعد و ترتیبات مذکور در ماده (۱۴) این قانون تعیین می‌شود.

ماده ۶۶-

الف- حساب سرمایه بانک مرکزی متشکل از سرمایه پرداخت‌شده، «اندوخته عام»، «اندوخته تسعیر مانده دارائی‌ها و بدهی‌های بانک مرکزی»، سایر اندوخته‌های احتیاطی به تشخیص هیأت عالی و سود (زیان) انباشته بانک مرکزی می‌باشد.

ب- کلیه دارائی‌های بانک مرکزی متعلق به جمهوری اسلامی ایران است و در برابر تعهدات دولت، قابل واگذاری، انتقال، تهرین یا مصادره نمی‌باشد.

ماده ۶۷- بانک مرکزی موظف است سالانه پنجاه درصد (۵۰٪) سود خالص قبل از کسر مالیات خود را به «حساب اندوخته عام» منظور کند و باقیمانده را یک‌سال پس از حسابرسی صورت‌های مالی بانک مرکزی و تأیید آن توسط هیأت نظار، به دولت پرداخت نماید. هر سه سال یک بار، پنجاه درصد (۵۰٪) از موجودی «حساب اندوخته عام» باید صرف افزایش سرمایه بانک مرکزی شود.

ماده ۶۸- اگر بانک مرکزی در نتیجه عملیات خود در طول سال مالی متحمل زیان شود، زیان مزبور باید از محل حساب «اندوخته عام» تأمین شود. اگر میزان حساب «اندوخته عام» برای پوشش کل زیان کافی نباشد، دولت باید ظرف مدت سی روز از زمان تأیید هیأت نظار، به میزان کسری، اوراق بهادار دولتی در اختیار بانک مرکزی قرار دهد. اوراق مزبور در صورت سودآوری بانک مرکزی در سالهای بعد، به تناسب به دولت عودت داده می‌شود. این اوراق و اوراق موضوع بند «پ» ماده (۳۵) این قانون از حدود و مقررات مربوط به انتشار اوراق بهادار دولتی در قوانین برنامه و بودجه‌های سنواتی مستثنی می‌باشد.

ماده ۶۹-

الف- رویه‌های صدور اسناد تعهدآور صادره از بانک مرکزی، بر اساس دستورالعملی است که در چهارچوب قوانین به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

ب- مدت و نحوه نگهداری اسناد، اوراق و دفاتر بانک مرکزی به صورت عین و همچنین نحوه تبدیل آنها به عکس یا

فیلم یا نظایر آن به موجب دستورالعملی است که به تصویب هیأت عالی می‌رسد. این قبیل عکس‌ها و فیلم‌ها و نظایر آن پس از گذشتن مدت‌های مقرر در این دستورالعمل، حکم اصل اسناد را دارند.

فصل نهم: سایر موضوعات مربوط به بانک مرکزی

ماده ۷۰-

الف- بانک مرکزی دارای شخصیت حقوقی مستقل است و منحصرأ به موجب این قانون و مقررات آن اداره می‌شود. شمول قوانین و مقررات مربوط به وزارتخانه‌ها، شرکت‌های دولتی و مؤسسات دولتی و وابسته به آنها که پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون تصویب می‌شود، بر بانک مرکزی، مستلزم ذکر نام بانک مرکزی به صورت خاص است.

ب- مرکز اصلی بانک مرکزی در تهران است و می‌تواند با موافقت هیأت عالی در داخل و خارج از کشور شعبه یا دفتر نمایندگی دایر کند؛ یا به اشخاص حقیقی یا حقوقی برای انجام اموری که به تشخیص هیأت عالی قابل واگذاری و برون‌سپاری است، نمایندگی بدهد.

پ- سال مالی بانک مرکزی از ابتدای فروردین هر سال آغاز می‌شود و در پایان اسفند همان سال خاتمه می‌یابد.

ت- انحلال بانک مرکزی فقط به موجب قانون امکان‌پذیر است.

ماده ۷۱- اعضای شوراهای تخصصی هیأت عالی، شورای فقهی، هیأت نظار، هیأت‌های انتظامی و معاونان، مدیران و

کارکنان مؤثر بانک مرکزی، به تشخیص هیأت نظار، باید موارد زیر را رعایت کنند:

الف- در ابتدا و انتهای دوره مسئولیت یا اشتغال در بانک مرکزی، «کاربرگ تعارض منافع» موضوع بند «ث» ماده (۱۰) این قانون را تکمیل و به دبیرخانه هیأت نظار تحویل نمایند. کاربرگ تعارض منافع اعضای هیأت نظار باید به رئیس قوه قضائیه تسلیم شود.

ب- در صورتی که انجام امور محوله، یا شرکت در رأی‌گیری مرتبط با دستور جلسات شوراها یا هیأت‌های یادشده، هر نوع تعارض منفعی برای ایشان ایجاد نماید، موضوع را کتباً به دبیرخانه هیأت نظار اعلام نمایند.

ت- هیچ شغل یا سمت موظف یا غیرموظف، اعم از سمت مدیریتی، کارشناسی یا مشاوره‌ای در «اشخاص تحت نظارت» یا اشخاص مرتبط با آنها نداشته باشند. همچنین افراد یادشده نباید رابطه سهامداری با «اشخاص تحت نظارت» یا «اشخاص مرتبط» با آنها داشته باشند.

ث- هرگونه تصدی مشاغل مدیریتی یا مشاوره‌ای در «اشخاص تحت نظارت» یا «اشخاص مرتبط» با آنها، پس از پایان دوره مسئولیت یا اشتغال در بانک مرکزی، به مدت دو سال ممنوع است. در صورت عدم تصدی مشاغل دیگر و عدم دریافت مستمری بازنشستگی، بانک مرکزی موظف است به مدت دو سال به این افراد حقوقی معادل میانگین دریافتی آنها در سال پایانی پرداخت کند.

تبصره ۱- در صورت احراز تخلف اشخاص صدر این ماده در اجرای بندهای فوق توسط هیأت نظار، شخص مزبور ضمن برکناری از جایگاهی که دارد، به پرداخت دو برابر حقوق و مزایای دریافتی از زمان انجام تخلف محکوم می‌شود. تشخیص تخلف اعضای هیأت نظار با ریاست قوه قضائیه است.

تبصره ۲- اعطای هرگونه تسهیلات یا قبول تعهدات توسط مؤسسات اعتباری به نفع اشخاص موضوع این ماده و سایر کارکنان بانک مرکزی و همسر و فرزندان آنها ممنوع است. معاون نظارتی بانک مرکزی موظف است واحد ویژه‌ای در حوزه

معاونت نظارتی بانک مرکزی برای مدیریت تعارض منافع در نظام بانکی ایجاد نماید. اسامی افراد یادشده باید مستمراً توسط واحد مزبور به اطلاع مؤسسات اعتباری رسانده شود. مؤسسه اعتباری متخلف مشمول جریمه‌ای معادل یکصد برابر میزان اعطای تسهیلات اعطایی و تعهدات برعهده گرفته شده می‌شود. اشخاص ذی‌نفع نیز ضمن معرفی به هیأت تخلفات اداری، به میزان دو برابر تسهیلات اخذ شده یا تعهداتی به نفع آنها قبول شده، جریمه خواهند شد. هیأت عالی موظف است دستورالعمل اعطای تسهیلات توسط بانک مرکزی به اشخاص موضوع این ماده را تصویب نموده و به تأیید هیأت نظار برساند. گزارش مجموع تسهیلات اعطائی به کارکنان، بالاترین رقم تسهیلات پرداخت شده و میانگین آن و بالاترین مانده تسهیلات پرداختی و میانگین آن در هر سال، در پایان همان سال و پس از تأیید هیأت نظار توسط بانک مرکزی منتشر می‌شود.

ماده ۷۲- انجام اقدامات زیر توسط بانک مرکزی ممنوع است:

الف- تضمین بدهی‌های دولت، شرکت‌های دولتی، نهادهای عمومی غیردولتی و یا هر شخص دیگر؛ یا اعطای تسهیلات به آنان، جز در مواردی که در این قانون یا سایر قوانین مجاز شده است؛
تبصره- تضمین بدهی‌های خارجی دولت که با تصویب مجلس شورای اسلامی ایجاد شده پس از اخذ وثیقه کافی به تشخیص هیأت عالی بلامانع است.

ب- اعطای تسهیلات یا خطوط اعتباری به مؤسسات اعتباری بدون اخذ وثیقه؛

پ- تأسیس شرکت بدون اذن هیأت عالی؛

تبصره- هیأت عالی موظف است در خصوص خروج بانک مرکزی از شرکت‌ها و مؤسسات موضوع تبصره (۱) ماده (۴) این قانون که بخشی از سهام آنها متعلق به بانک مرکزی است و یا تملک کامل آنها تصمیم‌گیری کند.

ت- اقدام به انجام عملیات بانکی برای اشخاصی غیر از مؤسسات اعتباری، دولت، وزارتخانه‌ها، مؤسسات، شرکتها، سازمانها، دانشگاههای دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی و کارکنان بانک مرکزی.

ث- انجام فعالیت اقتصادی و تجاری صرفاً به قصد کسب سود یا انجام ندادن تکالیف قانونی صرفاً به دلیل ورود هزینه یا زیان مالی یا غیرمالی.

فصل دهم: پول و نظام پرداخت

ماده ۷۳-

الف- واحد پول جمهوری اسلامی ایران، ریال است.

ب- امتیاز انتشار پول رایج کشور منحصرأ در اختیار بانک مرکزی است. پول رایج کشور به صورت اسکناس و مسکوک و سایر ابزارهای پرداخت رسمی در چهارچوب مقرراتی که به تصویب هیأت عالی می‌رسد، توسط بانک مرکزی منتشر یا ایجاد می‌شود.

پ- فقط پول رایج که در تاریخ تصویب این قانون در جریان بوده و یا طبق قانون انتشار می‌یابد، جریان قانونی داشته و به مبلغ اسمی، قوه ابراء دارد.

ت- تسویه هرگونه دین و یا بدهی فقط با پول رایج کشور امکان‌پذیر است، مگر آن که قانون، شیوه دیگری را تعیین کرده یا با رعایت مقررات، ترتیب دیگری بین بدهکار و بستانکار توافق شده باشد.

ث- دارایی‌های بانک مرکزی، پشتوانه پول منتشرشده توسط بانک مرکزی است.

ج- مبلغ اسمی، شکل، جنس، رنگ، اندازه، نقشه و سایر مشخصات اسکناس‌ها و مسکوکات رایج کشور به پیشنهاد رئیس کل و تصویب هیأت عالی، تعیین می‌شود.

چ- اسکناس دارای امضای رئیس کل و وزیر امور اقتصادی و دارایی می‌باشد.

ح- شرایط و ترتیبات جایگزین نمودن اسکناس‌ها و مسکوکات جدید با اسکناس و مسکوکاتی که از جریان خارج می‌شوند به وسیله هیأت عالی تعیین می‌شود. معادل ارزش اسکناس‌ها و مسکوکاتی که صاحبان آنها در مهلت مقرر مراجعه نمی‌کنند به حساب درآمدهای بانک مرکزی منظور می‌شود.

خ- تعهد بانک مرکزی در مقابل اسکناس‌ها یا مسکوکات منتشرشده، منحصر به پرداخت پول رایج کشور است.

د- اسکناس‌ها و مسکوکات معقول یا تقلبی مکشوفه در سراسر کشور، برای امحاء باید در اختیار بانک مرکزی قرار گیرد.

ذ- کلیه حقوق مادی و معنوی طرح اسکناس و مسکوک متعلق به بانک مرکزی است. انجام هرگونه تبلیغ بر روی اسکناس و مسکوک یا استفاده از طرح آنها ممنوع و در حکم جعل محسوب می‌شود.

ماده ۷۴- مسئولیت انحصاری وضع مقررات، صدور مجوز و نظارت در حوزه‌های نظام‌های پرداخت، فناوری‌های نوین مالی مربوط به ابزارهای پرداخت و پول‌های رمزیایی و همچنین نهادهای فعال در این حوزه‌ها بر عهده بانک مرکزی است. نهادهای فعال در زمینه‌های یادشده موظفند حسب درخواست بانک مرکزی، کلیه اطلاعات، آمار و اسناد خود را به ترتیب مورد نظر بانک مرکزی در اختیار آن بانک قرار دهند.

فصل یازدهم: سایر مقررات

ماده ۷۵- احکام مقرر در این قانون شامل کلیه «اشخاص تحت نظارت» اعم از خصوصی، تعاونی و دولتی است.

ماده ۷۶- جریمه‌های نقدی موضوع احکام این قانون، در پایان تیرماه هر سال، متناسب با شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی تعدیل می‌گردد. وجوه ناشی از اعمال جریمه نقدی علیه «اشخاص تحت نظارت» متخلف، به حساب درآمد عمومی واریز شده و معادل آن از طرف خزانه‌داری کل به حساب صندوق ضمانت سپرده‌ها تخصیص داده می‌شود.

ماده ۷۷- مفاد این قانون به موجب سایر قوانین، مگر به صورت صریح، مستقل و با ذکر ماده موردنظر، قابل نسخ یا اصلاح نمی‌باشد.

ماده ۷۸- این قانون سه ماه پس از انتشار در روزنامه رسمی لازم‌الاجراء می‌شود. رئیس جمهور باید حداکثر ظرف مدت سه ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون، اعضای هیأت عالی را مطابق احکام مندرج در قسمت اول این قانون انتخاب و احکام آنان را صادر کند. رئیس کل بانک مرکزی موظف است حداکثر ظرف مدت سه ماه پس از صدور احکام اعضای هیأت عالی توسط رئیس جمهور، اعضای هیأت عامل بانک مرکزی را منصوب، و شوراهای تخصصی ذیل هیأت عالی را تشکیل دهد.

ماده ۷۹- پس از انقضای مهلت‌های مذکور در ماده (۷۷) این قانون، مواد (۱) تا (۲۹)، بندهای «الف» و «ب» ماده (۳۰) و مواد (۳۹) و (۴۰) قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۸ و اصلاحات بعدی آن نسخ می‌شود. تا زمانی که دستورالعمل‌های اجرائی این قانون به تصویب نرسیده است، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های سابق، مشروط بر این که با مفاد این قانون، به تشخیص بانک مرکزی، معارض نباشد، لازم‌الاجراء است.